

YAŞAM BOYU ÖĞRENME MERKEZİ OLARAK BELEDİYE KÜTÜPHANELERİ: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KÜTÜPHANELERİ ÖRNEĞİ

Ahmet Altay^{*}, Burcu Umut ZAN^{**}

Öz

Bireysel ya da toplumsal açıdan bilgi ve beceri geliştirmek amacıyla yaşam boyu sürdürülen ve geliştirilen tüm öğrenme etkinliklerini kapsayan yaşam boyu öğrenme kavramı, son yıllarda özellikle eğitim bilimleri alanında sıkça gündeme gelen ve farklı boyutlarıyla araştırılan bir olgudur. Temelinde bilgi ve öğrenmenin olması sebebiyle bu kavram kütüphanecilik ve bilgi bilim alanı içinde son derece önemlidir. Zira kütüphaneler, özellikle de halk kütüphaneleri insanların yaşam boyu öğrenme sürecinde rol ve sorumluluklara sahip stratejik kuruluşlardır. İnsanlara bilgi okuryazarlığı başta olmak üzere tüm yaşam boyu öğrenme becerilerinin kazandırılması sürecinde halk kütüphanelerinin etkin hizmet ve etkinlikler gerçekleştirmeleri beklenmektedir. Bu çalışmada İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren belediye kütüphanelerinde görev yapan personelin yaşam boyu öğrenme sürecindeki farkındalıkları incelenmiştir. Çalışmanın amacı, belediye kütüphanelerinde görev yapan personelin, kütüphaneler ve yaşam boyu öğrenme sürecine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı çalışmanın verilerini, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı 20 belediye kütüphanesinde çalışan 195 katılımcının, anket sorularına verdiği yanıtlar oluşturmaktadır. Bu kapsamda çalışanların yaşam boyu öğrenmeye ilişkin fikirlerinin en yüksekte en düşüğe doğru derecelendirildiği 5'li Likert-tipi bir anket kullanılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan veriler betimleyici analizler kullanılarak değerlendirilmiştir. Anket kapsamında, katılımcıların çalıştıkları kütüphanelerin yaşam boyu öğrenmeye ilişkin rol ve sorumluluklarına, kütüphanelerinde yaşam boyu öğrenme kapsamında gerçekleştirilen etkinlik

^{*}Dr. Öğrt. Üyesi Bartın Üniversitesi/Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Bilgi Yönetimi Ve Teknolojisi Anabilim Dalı, ahmetaltay57@hotmail.com, Orcid No: 0000-0001-8120-8900

^{**}Doç. Dr. Çankırı Karatekin Üniversitesi/Edebiyat Fakültesi, Bilgi Ve Belge Yönetimi Bölümü, Bilgi Yönetimi ve Teknolojisi Anabilim Dalı, burcumut@gmail.com, Orcid No: 0000-0002-6249-3061

Makale Gönderilme Tarihi: 22 Aralık 2020 Makale Kabul Tarihi: 05 Mart 2021

Makale Türü: Araştırma Makalesi

ve eğitimlerin yeterliliklerine ve kişisel ve mesleki olarak yaşam boyu öğrenme yetkinliklerine ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ankete verilen yanıtlardan katılımcılarının neredeyse tamamının hem kütüphaneleri hem de belediye kütüphanelerini önemli bir yaşam boyu öğrenme merkezi olarak gördükleri, çalıştıkları kütüphanelerin gerçekleştirdiği yaşam boyu öğrenme ve bilgi okuryazarlığı etkinlikleri konusunda ise kararsız bir bakış açıları (3,2359) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kütüphane çalışanlarının kişisel ve mesleki yaşam boyu öğrenme yetkinliklerine ilişkin düşüncelerinin de yüksek ortalamalarda (4,1436) olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Boyu Öğrenme, Halk Kütüphaneleri, Belediye Kütüphaneleri, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi

MUNICIPALITY LIBRARIES AS LIFELONG LEARNING CENTERS: THE EXAMPLE OF ISTANBUL METROPOLITAN MUNICIPALITY LIBRARIES

Ahmet ALTAY , Burcu Umut ZAN

Abstract

Including all learning activities that are maintained and developed throughout the life in order to develop information and skills both individually and socially, lifelong learning is a phenomenon that recently became a current topic, especially in education sciences, and has been researched from different points of view. Since there is information and learning in its core, this concept is extremely important in librarianship and epistemology fields. For libraries, especially public libraries are strategic institutions that have roles and responsibilities in the lifelong learning process. The public libraries are expected to perform active services and activities in the process of implementing all lifelong learning skills, particularly information literacy, on individuals. This study investigates the differences in the lifelong learning processes of the municipality libraries that operate in connection with Istanbul Metropolitan Municipality Directorate of Libraries and Museums. The purpose of the study is to determine the views of the employees regarding their roles and responsibilities in their libraries. Making use of quantitative research methods, the data of this study consist of the answers of 195 participants, working in 20 municipality libraries in connection with Istanbul Metropolitan Municipality, to the questions in the survey. In this context, Likert-type questionnaire was used, in which participants' opinions on lifelong learning were rated from highest to lowest. The data collected

within the scope of the research were evaluated using descriptive analyzes. The study tries to determine the roles and responsibilities, regarding lifelong learning, of the participants in their libraries; the competence of the activities and trainings provided in the libraries within the scope of lifelong learning; and the views on lifelong learning competences individually and occupationally. The answers to the survey conclude that nearly all participants consider both libraries and municipality libraries as lifelong learning centers. However the participants are indecisive (3,2359) about the lifelong learning and information literacy activities of their libraries. The opinions of the library employees, regarding individual and occupational lifelong learning competences, have been observed to be of generally high average (4,1436).

Keywords: Lifelong learning, public libraries, municipality libraries, Istanbul, Istanbul Metropolitan Municipality Libraries.

Giriş

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden birisi bilgiye olan gereksinimi ve hayat boyu devam eden öğrenme ihtiyacıdır. Bu nedenle diğer canlılardan farklı olarak insan, hayatının sonuna kadar öğrenmeye ve yeni bilgiler edinmeye açıktır. İnsanoğlunun bu özelliği olmasaydı, kültür ve medeniyet dediğimiz kuşaktan kuşağa şekillendirilen olgular da olmazdı. Var olabilmek ve devamlılığını sürdürebilmek için bilmeye, öğrenmeye ihtiyacı olan insanlar yaşadıkları dönemlerin şartları ve kaynakları ölçüsünde bilgiye erişmenin çeşitli yollarını bulmuşlardır. İçinde yaşadığımız teknoloji ve internet çağında ise bilgiye erişimde pek çok farklı alternatiflerin ortaya çıkmasıyla beraber hem bilgiye hızlı erişim daha da önem kazanmış hem de bilginin değişmesi ve geçerliliğini yitirme süreci hızlanmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojisinin hızlı ve sürekli gelişmesi sonucu bilgilerin sık değişmesi karşısında insanlar pek çok zorluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu sebeple bireyler sürekli bir şekilde eğitimlerini sürdürme ve bilgilerini güncelleştirmek zorundadır (Öztürk, 2009, s. 45). Bu durum bireylerin ötesinde toplumlar için de geçerlidir. Zira bir toplumun ya da ülkenin içinde bulunduğumuz bilgi çağının güçlü bir unsuru olabilmesi için bilgiyi üretebilen ve var olan bilgidan yeni bilgiler yaratabilen nitelikli bireyler yetiştirmesi kaçınılmazdır. Bu da ancak genç nüfus başta olmak üzere herkese, yeni toplumun göstergeleri olan bilgiye erişim, bilgiyi ve teknolojiyi etkin bir şekilde kullanma ve üretme, araştırma yapma, sorun çözme, doğru karar verme, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi becerilerin kazandırılması ile mümkündür (Sağlam ve Kürüm, 2005; Elmborg, 2016, 537-538).

Kökünü insanoğlunun başlangıcına kadar uzanan öğrenme olgusu, ilk başta insanların yaşadıkları çevreyle etkileşimleri sonucunda kazandıkları deneyimlerle ortaya çıkmıştır. Bu deneyimlerin, toplumsal etkileşim yoluyla bireyler arasında paylaşılması ve yeni kuşaklara aktarılması, öğrenmenin süreklilik kazanmasına yol açmıştır. Zaman içerisinde, insanların yaşadığı toplumsal dönüşümler ve gelişmeler öğrenme eyleminin kapsamını genişletmiştir. Özellikle günümüz dünyasında bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler, bilginin paylaşılmasını kolaylaştırmakta; hızla üretilen bilgiler aynı hızla tüketildiği için insanlarda öğrenme gereksiniminin artmasına neden olmaktadır. Bu süreç, öğrenme etkinliğinin okul sınırlarının ötesinde, hayat boyu sürdürülmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Başka bir deyişle yaşam boyu öğrenmenin...

Hayatın her aşamasında bilgi, beceri ve yetenekleri geliştirmek amacıyla yapılan her türlü sürdürülebilir ve süreklilik gösteren çeşitli öğrenme etkinliklerini kapsayan bir öğrenme yaklaşımı (Güleç, Çelik ve Demirhan, 2012, s. 35) olan yaşam boyu öğrenme, bilinmeyen keşfiyle ilgili yaşam boyu devam eden bir süreçtir (Knowles, 2009, ss.128-130). Bu yaklaşımın önemi, öğrenmenin yaşam boyunca gittikçe artan etkisinin fark edilmesiyle ortaya çıkmıştır. Ayrıca yaşam boyu öğrenme küreselleşme, bilgi ekonomisi, ulusal ekonomiler arası rekabet gibi gelişmelerin toplumların gündemine taşıdığı işsizlik, bireysel istihdam ve toplumdan dışlanma gibi sorunların üstesinden gelebilmenin de en etkili yolu olarak görülmüştür (Gür Erdoğan, 2014, s. 14). Yaşam boyu öğrenme yaklaşımının yaygınlaşmasıyla birlikte okul dışı öğrenme ön plana çıkmış ve eğitimin odak noktası formal eğitimden sürekli ve okul dışı eğitime doğru evrilmeye başlamıştır. İnsanlara okul dışı öğrenmenin ve sürekli eğitim olanaklarının etkin bir şekilde sağlanabileceği kurumlardan birisi de kütüphanelerdir. Özellikle günümüzde halk kütüphaneleri, kitap okumak ya da ders çalışmak amacıyla gidilen yerlerin ötesinde bilgi okuryazarlığı başta olmak üzere tüm yaşam boyu öğrenme yeterliliklerinin kazanılmasına yönelik hizmetlerin geliştirildiği kültür kurumlarına dönüşmektedir (Stanziola, 2011, ss. 632-647).

Yaşam boyu öğrenme konusunda gerek dünyada gerekse Türkiye'deki literatür incelendiğinde daha çok eğitim bilimleri alanındaki araştırmacıların konuya ilgi gösterdikleri gözlemlenmektedir. Bu alandaki akademisyenler tarafından yapılan çalışmalarda çoğunlukla öğretmenlerin akademisyenlerin, formal eğitim kurumları dışında görev yapan öğretmenlerin ve öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterliliklerine, becerilerine ya da bu konu üzerindeki düşüncelerine yoğunlaşıldığı dikkat çekmektedir. Kütüphanecilik ve bilgi bilim alanında da yerli ve yabancı literatürde yaşam boyu öğrenme konusunda yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Örneğin Gürdal (2000), çalışmada yaşam boyu öğrenme kavramını kuramsal olarak

değerlendirmiş ve bir yaşam boyu öğrenme etkinliği olarak enformasyon okuryazarlığı kavramını incelemiştir. Kurbanoglu ve Akkoyunlu (2002) tarafından yapılan ve bilgi ve belge yönetimi ile eğitim bilimlerini kapsayan disiplinlerarası çalışmada, ilköğretim 6. Sınıf öğrencilerine bilgi okuryazarlığı kazandırmak amacıyla yürütülen bir uygulamanın çıktıları değerlendirilmiştir. Saatçioğlu, Özmen ve Sürel Özer (2003), çalışmalarında üniversite kütüphanelerinin kullanıcıları olan üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme süreçlerine katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirdikleri bilgi okuryazarlığı uygulamalarının yarattığı değişimi, Dokuz Eylül Üniversitesi örneğinde incelemiştir. Polat (2005), bilgi okuryazarlığını, bilgisayar okuryazarlığı, ağ okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve görsel okuryazarlık ile ilişkili olarak ele aldığı çalışmada, bilgi çağının yaşam boyu öğrenen bireylerinin bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olması gerekliliğine vurgu yapmıştır. Polat ve Odabaş (2008) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde yaşam boyu öğrenme sürecinde bireylerin bilgi okur-yazarlığı becerilerine sahip olması gerekliliği vurgulanmıştır. Yaşam boyu öğrenmenin anahtarı “bilgi okuryazarlığı” ve üniversite kütüphanelerinin rolü başlıklı çalışmada Polat (2012), yaşam boyu öğrenme ile bilgi okuryazarlığı arasındaki ilişkiyi ele alarak, üniversite kütüphanelerinin öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesindeki sorumluluğunu irdelemiştir. Çalışmada üniversitelerde yürütülecek bilgi okuryazarlığı programlarına ilişkin bazı öneriler de geliştirilmiştir. Ersoy ve Yılmaz’ın (2009) hazırladığı çalışmada Türkiye’deki il halk kütüphanelerinde görev yapan yönetici ve kütüphanecilerin yaşam boyu öğrenme konusundaki düşünceleri ve farkındalık düzeyleri incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin, halk kütüphanelerini yaşam boyu öğrenme sürecinin önemli bir parçası olarak gördükleri, ancak kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme kapsamında sunduğu hizmetlerde kendilerine düşen görevlerin yeterince farkında olmadıkları tespit edilmiştir. Çalışmada ayrıca araştırma kapsamındaki il halk kütüphaneleri tarafından yaşam boyu öğrenme kapsamında yeterli sayıda etkinlik düzenlen(e)mediği de belirlenmiştir. Önal (2010) tarafından hazırlanan çalışmada, Türkiye’de 1923 yılından 2010 yılına değin yaşam boyu öğrenmenin ve okuryazarlığın gelişimine katkıda bulunan unsurlar incelemiş, Türkiye’de okuryazarlığın yapısını etkileyen politikaların tarihsel geçmişi sunulmuştur. Türkiye’de yaşam boyu öğrenimin sürdürülebilirliğinde halk kütüphanelerinin rolünü ele aldığı çalışmada Kuşat (2014), Türkiye’de halk kütüphanelerinin mevcut yasa ve yönetmelikler çerçevesinde, bağlı oldukları bölgeyle uyumlu bir hizmet politikası geliştirip uygulamaya koymalarına olan gereksinimi ortaya koymuştur. Çalışmada ayrıca, halk kütüphanelerine yönelik daha etkin yasal düzenlemelere ihtiyaç ve yerel yönetimlerin halk kütüphanelerine destek sağlaması gerekliliği de dile getirilmiştir.

Yaşam boyu öğrenme ve kütüphaneler konusunda Güneydoğu Asya ülkelerinde yapılan çalışmalarda ise daha çok kırsal bölgelerdeki halk kütüphanelerine odaklanıldığı dikkat çekmektedir. Örnek olarak; Sinha (2017) tarafından yapılan çalışmada Hindistan'ın kırsal bölgelerinde bulunan halk kütüphanelerinin sundukları hizmetler yaşam boyu öğrenme perspektifinden ele alınmıştır. Abu, Sabr, Ahmad, Helmi, Shaari ve Rafie (2018), yaptıkları çalışmada Malezya ve Avustralya'da kırsal bölgelerde hizmet veren (3 Malezya -3 Avustralya) 6 Halk kütüphanesinin hizmetlerini yaşam boyu öğrenme kapsamında karşılaştırmışlardır. Çalışma sonucunda kırsal bölgelerdeki halk kütüphanelerinin gerçekleştirdikleri etkinliklerle yöre halkının yaşam boyu öğrenme sürecine önemli katkı yapan kurumlar oldukları tespit edilmiştir. Benzer şekilde Ali, Lee, Thoe, Ismail, ve Abu Bakar (2019), tarafından yapılan çalışmada da Malezya'daki halk kütüphanelerinin bir yaşam boyu öğrenme merkezi olarak kırsal bölgelerde dijital teknolojiyi kullanmanın etkili bir yolu olduğu vurgulanmıştır. Çalışmada kütüphanelerin verecekleri teknoloji, bilgisayar ve internet tabanlı hizmetlerle taşradaki gençlerin yaşam boyu öğrenme süreçlerine önemli katkı sağlayacakları ifade edilmiştir.

Konu ile ilgili Batı'da yapılan çalışmalarda ise daha çok yaşam boyu öğrenme sürecinde kütüphanelerin ve kütüphane çalışanlarının rolü üzerine yoğunlaşıldığı gözlemlenmektedir. Hırvatistan'da yaşam boyu öğrenme konusunda kütüphane görevlilerini örneklem olarak ele alan bir araştırmada, "konuya özgü mesleki yeterlikler" ve "genel yeterlikler" olmak üzere, iki tür yeterlik alanı tanımlanmış ve katılımcıların bu yeterliklerde yüksek değerler sergilediği görülmüştür (Machala ve Horvat, 2010). Nielsen ve Borlund (2014), çalışmalarında halk kütüphanelerinin ve halk kütüphanecilerinin yaşam boyu öğrenme sürecini desteklemede önemli rollerine odaklanmışlardır. Danimarka'daki halk kütüphanecilerinin örneklem olarak katıldığı çalışmada kütüphanecilerin kütüphanelerini önemli bir yaşam boyu öğrenme merkezi olarak gördükleri belirlenmiştir. Toth (2016), çalışmasında halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme sürecindeki rollerini çok kültürlülük ve sayısallaştırma çerçevesinden ele almıştır. Elmborg (2016), çalışmasında kütüphane kullanıcılarının yaşam boyu öğrenme sürecinde kütüphane çalışanlarının rol ve sorumluluklarına dikkat çekmiştir. Mahoney (2017) ise "yaşam boyu öğrenme kütüphanecisi" kavramını ele aldığı çalışmasında, yaşam boyu öğrenme sürecinde kütüphanelerin ve kütüphanecilerin işlevi konusunu irdelemiştir.

Bu çalışmada ise Türkiye'nin en büyük şehri olan İstanbul'da, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren belediye kütüphaneleri, yaşam boyu öğrenme ekseninde ele alınacaktır. Nicel araştırma yöntemleriyle gerçekleştirilen çalışmanın amacı;

bu kütüphanelerde görev yapan personelin çalıştıkları kütüphanelerin yaşam boyu öğrenme sürecine ilişkin rol ve sorumlulukları hakkındaki görüşlerini belirlemektir.

Yaşam Boyu Öğrenme

Yaşam boyu öğrenme kavramı, ilk kez 1960 yılında UNESCO tarafından ifade edilmiş ve 1972 yılında toplanan UNESCO konferansında eğitimin yaşam boyu devam bir olgu olmasının gerekliliği üzerine vurgular yapılmıştır (Knowles 1996, s. 178). 2000’li yıllardan itibaren hem teoride hem de uygulamada daha çok ilgi görmeye başlayan yaşam boyu öğrenme kavramı, birçok akademik çalışmada karşımıza çıkmaya başlamıştır. Yaşam boyu öğrenme yaklaşımına ilişkin artan ilginin temelini gelişmiş ülkelerin eğitim ve mesleki gelişim politikalarını somutlaştırmaya ve insan kaynakları merkezli olarak biçimlendirilmeye yönelik çalışmalarının oluşturduğunu söylemek mümkündür (Toprak ve Erdoğan, 2012, s. 70). Zira bilgi çağı olarak isimlendirilen günümüz dünyasında yaşanan sürekli ve hızlı değişim, eğitim kurumlarında kazandırılan bilgi, beceri ve yetilerin zaman içerisinde eksik ve yetersiz kalmasına yol açmaktadır (Demirel, 2009, s. 1711). Bu süreçte bireylerin ve toplumların her alanda yaşanan değişime ayak uydurabilmesi, sürekli ve hızla yenilenen bilgi yığınlarıyla baş edebilmesi için esnek ve sürekli öğrenen bir yapıya dönüşmeleri gerekmektedir (Diker Coşkun ve Demirel, 2012, ss. 108-109).

Yaşam Boyu Öğrenme yaklaşımının bu kadar kısa sürede küresel boyutta yaygınlaşmasında bireysel ve toplumsal nedenler etkili olmuştur (Güleç, Çelik ve Demirhan, 2012, s. 37). Bu yaklaşımın bireylerin hayatın her alanındaki değişimlere uyum sağlayabilmeleri, kendilerini hayattan daha tatminli hissedebilmeleri ve kendilerini gerçekleştirmeleri konusunda eğitsel fırsatlar oluşturduğu kabul edilen bir gerçektir (Laal, 2012, ss. 4268-4269). Yaşam boyu öğrenme toplumsal ve örgütsel hayat için de son derece önemli bir yaklaşımdır. Baş döndürücü bir değişimin var olduğu günümüz dünyasında yeni, farklı ve etkili yöntem, hizmet ve politikaların geliştirilmesinde toplumların ve örgütlerin içindeki “yaşam boyu öğrenme becerisine sahip insan kaynağı” hayati derecede önemlidir. Her alanda rekabetin büyüdüğü, kaynak kıtlığının yüksek boyutlarda olduğu, kalifiyeli iş gücü ve donanım maliyetlerinin devamlı olarak arttığı günümüz dünyasında toplumların sahip olduğu “gereksinim duyduğu bilgiye anında erişebilen, eriştiği bilgiyi kendi durumuna uygulayabilen, buna yenilerini ekleyebilen, yani yaşam boyu öğrenme yeteneğine sahip kişiler” (Polat ve Odabaş, 2008) o toplumun varlığını ve nüfuzunu sürdürmede çok etkili bir rol oynarlar. Yaşam boyu öğrenme becerisine sahip, nitelikli insan kaynağına sahip olan toplumlar sorun ya da fırsatları önceden görebilir ve duruma göre daha esnek hareket edebilirler. Başka bir ifade ile yaşam boyu

öğrenmeyi teşvik eden ve destekleyen toplumlar ya da ülkeler bilgi toplumunun öncü ve güçlü toplumları olacaklardır. Çünkü bilgi toplumunun en büyük zenginliği insan kaynağıdır. Bu süreçte yeni toplumun yaratıcı zekâlarının yetişmesine önemli katkılar sağlaması beklenen ülke ve devletlerin yaşam boyu öğrenmeyi benimsemeleri ve bu yönde politikalar belirlemeleri kaçınılmazdır. Toplumsal açıdan bakıldığında yaşam boyu öğrenme aynı zamanda, bireylerin toplumsal, kültürel ve ekonomik manada gelişiminin sağlanması gayesiyle kişiselleştirilmiş ve esnek öğrenme fırsatları sunan, toplumsal bilincin ve demokratik anlayışın güçlenmesine imkân sağlayan bir süreçtir (Laal, 2013, s. 980).

Yaşam boyu öğrenme ile ilgili kaynaklarda pek çok tanım bulunmaktadır. Avrupa Komisyonu tarafından yapılan tanım literatürdeki kapsayıcı tanımlardan birisidir. Bu tanıma göre yaşam boyu öğrenme; bütünüyle ekonomik bir bakış açısı ya da yalnızca yetişkinlere yönelik öğrenme ile sınırlı kalmayan, okul öncesi eğitimden ders sonrası öğrenmeye yapılan vurgulara ek olarak formal, non formal ve informal öğrenmenin tüm boyutlarını içeren her tür öğrenme faaliyetidir (European Comission, 2001). Jarvis (2007, s. 99) ise, bu kavramın bireysel boyutuna vurgu yaparak, yaşam boyu öğrenmeyi bireylerin hayatı boyunca içinde bulunduğu çevreyle etkileşimi sonucunda kazandığı tecrübelerle zihinsel, bedensel ve duygusal alanların da dâhil olduğu, bütüncül bir kendini geliştirme süreci olarak tanımlamaktadır. Benzer bir yaklaşımla Aspin ve Chapman (2007, s. 21) da, yaşam boyu öğrenmeyi, bireylerin değer üretmeleri, karşılaştıkları sorunların üstesinden gelmeleri ve toplumla uyumlu yaşayabilmeleri için öğrenme ihtiyaçlarını karşılama döngüsü olarak ifade etmektedir.

Polat ve Odabaş (2008), yaşam boyu öğrenmeyi, aktif ve sürekli bilgi kullanımını gerektiren, bir problemin çözümünde ihtiyaç duyduğu bilgiye ulaşabilen, ulaştığı bilgiyi kendine uydurabilen, buna yenilerini katabilen insan modelini oluşturma sürecindeki öğrenme faaliyetleri olarak görmektedir. Ersoy ve Yılmaz'a (2009, s. 807) göre ise yaşam boyu öğrenme; *“resmi bir özellik taşıyan ya da taşımasının iş ile ilgili, bireysel ya da toplumsal açıdan bilgi ve beceri geliştirme amaçlı yaşam boyu gerçekleştirilen hem bir amaca yönelik hem de rastgele öğrenme etkinliklerinin tümüdür”*. Benzer bir şekilde Güleç, Çelik ve Demirhan (2012, s. 40) yaşam boyu öğrenmeyi gerek bireysel gerek toplumsal ve gerekse istihdam ile ilişkili nedenlerle; bilgi ve beceri geliştirmek gayesiyle hayat boyunca sürdürülen her tür öğrenme etkinlikleri olarak tanımlamaktadır. Laal (2013) ise, yaşam boyu öğrenmeyi, *“bireylerin sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda gelişiminin sağlanması amacıyla kişiselleştirilmiş ve esnek öğrenme fırsatlarının sunulması ile toplumsal*

bilincin ve demokratik anlayışın güçlenmesine olanak sunan bir süreç” olarak betimlemektedir.

Yaşam boyu öğrenme kavramını tanımlarken; Erdamar (2011, s. 220), yaşam boyu öğrenmenin “öğrenme alışkanlığı ve bir davranış biçimi” olma; Diker Coşkun ve Demirel, (2012, s. 109) “zaman ve mekân yönünden esnek olma”; Woodrow (1999); “beşikten mezara kadar olma”; Bath ve Smith (2009, s. 174) ise; bireylerin toplumsal, ekonomik ve kişisel gelişmelerini yönlendirmedeki eşsiz rolüne vurgu yapmaktadır.

Yukarıda yapılan tanımlardan hareketle yaşam boyu öğrenme:

- Bireysel, toplumsal ve ekonomik boyutları olan;
- Öğrenmenin tüm boyutlarını -formal, nonformal ve informal- kapsayan;
- Beşikten mezara hayatın tüm safhalarında yer alan;
- Nitelikli insan kaynağı yetiştirmeyi amaçlayan;
- Bilgi teknolojilerini en üst düzeyde kullanmayı gerektiren;
- Zaman ve mekâna bağlı olmayan; bir öğrenme yaklaşımı olarak tanımlanabilir.

Yaşam boyu öğrenmenin temel amaçlarını da bireysel ve toplumsal boyutlardan ele almak mümkündür. Bireysel olarak yaşam boyu öğrenme her yaştan ve her sınıftan bireyin ihtiyaçları doğrultusunda bilgi ve becerilerini arttırmayı, kendilerini mesleki ve sosyal anlamda geliştirmeyi, yaşam kalitelerini yükseltebilmelerini amaçlamaktadır (Dinevski ve Dinevski, 2004, ss. 227-228; Sarıgöz, 2015, s. 26). Toplumsal boyuttan ise yaşam boyu öğrenme; daha yüksek becerili işgücünü, toplumun tümünü içeren daha geniş bir demokrasiyi ve daha değerli bir yaşamı amaçlamaktadır (Chapman, Gaff, Toomey ve Aspin, 2005, s. 100). Aslında yaşam boyu öğrenmenin bireysel ve toplumsal amaçları birbirine sıkı bir şekilde bağlıdır. Zira toplumun bütünlüğünü sağlamak ancak bireyin aktif vatandaşlığa teşvik edilmesiyle mümkündür. Kendini güncelleyen ve geliştiren birey, etkin ve katılımcı bir vatandaş olarak topluma hizmet edecektir (Özçiftçi ve Çakır, 2015, s. 6). Başka bir deyişle yaşam boyu öğrenme becerisine sahip bireyler yaşamlarını kontrol ederek çevreye uyum sağlayacaklar, ekonomik ve sosyal hayatın bütün aşamalarında aktif bir şekilde yer alacaklardır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2014, s. 13).

Cropley ve Dave çalışmalarında yaşam boyu öğrenme yaklaşımının beş temel üzerine inşa edildiğini ifade etmektedirler. Bunlar: Bütünsellik, entegrasyon, esneklik, demokratikleştirme ve kendini gerçekleştirme (aktaran Günüş, Odabaşı ve Kuzu, 2012, ss. 311-312). **Bütünsellik** yaşam boyu öğrenmenin yaşamın ilk yıllarından ölüme kadar olan süreçte tüm

insan hayatını kapsamıyla ilgilidir. **Entegrasyon** ise formal eğitim kurumlarındaki öğrenme-öğretme sürelerinin ev ve toplum hayatına entegre edilmesi anlamına gelmektedir. Hızla dönüşen dünyada insanların değişime uyum sağlayabilmesine yeni ve farklı olanaklar tanınması yaşam boyu öğrenmenin **esneklik** özelliğidir. Yaşam boyu öğrenme toplumun değişik sınıf ve kesimlerindeki insanların entelektüel gelişimlerine katkı sağlayarak, onların ilgi ve motivasyonları için her türlü ve her şekildeki eğitimden fayda görmesini olası hale getirerek toplumun **demokratikleşmesine** katkı sağlamaktadır. Ayrıca bu yaklaşım bireylere **kendini gerçekleştirme** fırsatlarını da sunmaktadır. Gündoğdu, Yüksel, Akyol ve Akar Vural (2016, ss. 1493-1494), çalışmalarında yaşam boyu öğrenme becerilerini altı başlık altında toplamaktadırlar. Bu başlıklar şunlardır:

- Kavrama, Anlama, Okuma ve Mantık Kurma Becerisi,
- İletişim Becerisi,
- Etkili Öğrenme ve Fırsatları Kullanabilme Becerisi,
- Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme Yeteneği,
- İşbirliği Yapabilme ve Birlikte Çalışabilme Becerisi,
- Bilişim Teknolojileri Kullanabilme Becerisi.

Yukarıda ifade edilen yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip olan bireylerin aynı zamanda; bilgi okuryazarlığı, medya ve teknoloji okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, bilgisayar ve İnternet okuryazarlığı gibi güncel okuryazarlık becerilerine de sahip olması beklenir. Bu bağlamda bireylere yaşam boyu öğrenme beceresi kazandırma süreçlerinde bilgiye daha çok yatırım yapmak, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin temel bilgi ve becerilerin kazanılmasını desteklemek, teşvik etmek, yenilikçi ve esnek öğrenme imkânlarını genişletme günümüz toplumları açısından olmazsa olmaz bir zorunluluktur (Demirel, 2009, ss. 1709-1710).

Yaşam Boyu Öğrenme ve Kütüphaneler

Kütüphaneler kullanıcılarına sundukları esnek ve öz-yönlendirmeli öğrenme olanakları ile onların sosyal, politik ve ekonomik yaşamın tüm alanlarına katılmalarına katkı sağlarlar (Nielsen ve Borlund, 2014, s. 94). Daha da ötesi kütüphaneler yaşam boyu öğrenme kapsamında sundukları hizmetlerle kullanıcılarına teknolojik, ekonomik ve sosyal zorluklarla başa çıkmalarında, dezavantajlı yönlerini azaltmalarında yardımcı olurlar. Burada özellikle teknoloji konusu üzerinde durmak faydalı olacaktır. Bilginin yalnızca basılı formatta üretildiği ve paylaşıldığı geçmişte, kütüphane kullanıcılarının kütüphanedeki öğrenme süreçlerinde okuma, yazma, konuşma ve dinleme gibi temel becerilere sahip olması yeterliydi. Ancak günümüz kütüphane kullanıcılarının gerek bilginin üretiminde, gerekse üretilen bu bilginin elde

edilmesi, kullanılması ve paylaşımında geleneksel becerilerin ötesinde teknoloji tabanlı becerilere de sahip olması kaçınılmazdır (Polat, 2006, s. 259). Teknoloji, kütüphanelerde bilgiye erişim aracı olmanın ötesinde, kütüphanelerin kullanıcılarına zaman ve mekândan bağımsız bir şekilde yaşam boyu öğrenme olanakları sunabileceği etkili bir araç durumundadır. Kütüphaneler bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanarak kullanıcılarıyla farklı platformlarda etkili iletişim kurabilirler. Kütüphanede kullanılan bilgi teknolojileri, bu kurumların değişiklik ve yeniliklere uyum kabiliyetini geliştirmekte ve uyum sürecini hızlandırmaktadır. Bu nedenle kullanıcılarına yaşam boyu öğrenme becerileri kazandırmayı hedefleyen kütüphaneler bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağladığı olanaklardan en üst düzeyde yararlanmalıdır. Kütüphaneler bu süreçte çoklu ortam yazılımlarını ve öğrenme ağlarını aktif olarak kullanmalıdır. Bu kapsamda kütüphanelerin hizmet ve uygulamalarında teknoloji tabanlı mobil öğrenme, e-öğrenme, sanal öğrenme vb. yaklaşımlardan yararlanmaları son derece önemlidir.

Kütüphanelerin yaşam boyu öğrenme kapsamındaki rol ve sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri, fiziksel altyapıları, bütçeleri, teknolojik imkânları ve başta kütüphaneciler olmak üzere insan kaynaklarının nitelikleri ile yakından ilişkilidir (Yalvaç, 2003, s. 41; Mahoney, 2017, s. 543). Yeterli altyapıya ve olanaklara sahip olmayan kütüphanelerin kullanıcılarına sürdürülebilir hizmetler ve öğrenme imkânları sağlayabilmesi olası değildir. Bunun dışında yaşam boyu öğrenen insan modelinin yetiştirilmesinde önemli rol oynayan kütüphanelerin kendilerinin de sürekli olarak yenilenmesi ve öğrenen organizasyonlara dönüşmesi elzemdir. Kütüphanelerin en önemli insan kaynakları olan kütüphanecilerin bilginin düzenlenmesi, erişilmesi, depolanması ve kullanıcıya sunulması dışında var olan rollerinin çeşitlendiği, kütüphane ve kütüphanecilerin yaşam boyu öğrenme sürecinde rol ve sorumlulukların arttığı görülmektedir. İlgili rollerin başında bağımsız öğrenmeyi teknik ve eğitim boyutu ile desteklemek ve var olan fırsatları kullanıcılara sunmak gelmektedir (Mahoney, 2017).

Avrupa Birliği Eğitim ve Kültür Komisyonu tarafından yaşam boyu öğrenme için 2006 yılında belirlenen ve 2018 yılında güncellenen anahtar beceriler (Recommendation of the European Parliament and of the Council, 2006; Recommendation of the European Parliament and of the Council, 2018) kütüphaneler ile yaşam boyu öğrenme kavramı arasındaki yakın ve ayrılmaz ilişkiyi yansıtmaktadır. Komisyon tarafından belirlenen beceriler anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yeterlilik ile fen ve teknolojiye temel yeterlilikler, dijital beceri, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve yurttaşlıkla ilgili beceriler ve girişimciliktir. Avrupa Birliği'ndeki ve dünyadaki tüm eğitim araştırmalarında temel referans haline gelen bu temel beceriler, yaşam boyu öğrenme yeterliği kavramının da temelini

oluşturmuştur (Komşu, 2017, s. 126). Kütüphaneler bahsi geçen becerilerin kazandırılması ve geliştirilmesi için en ideal öğrenme mekânlarından biridir. Yaşam boyu öğrenme için belirlenen anahtar becerilerin (Recommendation of the European Parliament and of the Council, 2006; Recommendation of the European Parliament and of the Council, 2018) geliştirilmesine kütüphaneler aşağıda sıralanan katkıları sağlayabilir¹:

Anadilde ve yabancı dillerde iletişim: Kütüphaneler kullanıcılarının anadilde iletişimlerini güçlendiren ve geliştiren kaynaklara sahip kurumlardır. Sahip oldukları bilgi hazineleri ile kullanıcılarının düşünce görüş, duygu ve fikirlerini hem sözel hem de yazılı olarak geliştirir, onların toplumsal ve kültürel her durumu dilsel etkileşimle, uygun ve yaratıcı bir şekilde daha iyi ifade etmelerine katkı sağlarlar. Benzer şekilde kütüphaneler kullanıcılarına sundukları kitap, dergi, cd, dvd, vb. yabancı dil materyalleri ve farklı ortamlarda (yüz yüze, online) sağladıkları kurs, seminer vb. etkinliklerle onların yabancı dilde dinleme, konuşma, yazma, okuma becerilerini de geliştirirler.

Matematiksel yeterlilik ile fen ve teknolojiye temel yeterlilikler: Matematiksel beceriyi, matematiksel düşünmeyi gündelik yaşamda çeşitli problemleri çözmek gayesiyle uygulama geliştirme süreci olarak tanımlamak mümkündür. Sağlam bir matematik becerisi oluşturmada bilginin yanı sıra süreç ve pratik de önemlidir. Kütüphaneler kullanıcılarının matematik becerilerini geliştirme sürecinde pratik yapmaları için farklı ve yaratıcı hizmetler geliştirebilir. Ayrıca Tabiatı açıklamak için soru sorma ve bu sorulara kanıt temelli cevaplar oluşturmak gayesiyle kullanılmasındaki isteklilik ve yeterliği ifade eden fen ve teknoloji becerilerini geliştirme sürecinde de kütüphaneler başvurulacak ve kullanılacak önemli yaşam boyu öğrenme merkezlerinden birisidir.

Dijital beceriler: Kütüphaneler bilgi toplumu teknolojilerinin iş, iletişim, eğlence için eleştirel ve güvenli kullanımına yönelik de hizmet ve stratejiler oluşturmalıdır. Bu süreçte sunacakları bilgi teknolojilerine dayalı hizmetler kullanıcılarının dijital beceri bilgi ve iletişim teknolojindeki temel becerilerini destekleyerek, onların bilgisayarı ve interneti daha etkin kullanmalarını, bilgiyi değerlendirmelerini, depolamalarını, üretmelerini, kullanmalarını ve değiştirebilmelerini olumlu yönde etkileyecektir.

Öğrenmeyi öğrenme: Öğrenmeyi öğrenme, kişinin kendi öğrenimini organize edebilmesi, öğrenme sürecinde bilgiyi ve zamanı etkin kullanabilmesi ve daha da önemlisi öğrenmeyi sürekli devam ettirebilmesi

¹ Çalışmada bahsedilen katkılar Avrupa Birliği Eğitim ve Kültür Komisyonu tarafından 2006 ve 2018 tarihlerinde yaşam boyu öğrenme kapsamında belirlenen yeterliliklerden esinlenerek oluşturulmuştur.

yeteneğidir. Toplumsal hayatta bireylere öğrenmeyi öğreten önemli kurumlardan birisi ise kütüphanelerdir. Zira kütüphaneler sahip oldukları dermeler ve sundukları hizmetlerle kullanıcılarının yeni bilgi ve beceriler kazanmaları sürecinde onlara rehberlik ederler.

Sosyal ve yurttaşlıkla ilgili beceriler: Bu beceri toplumsal hayatta ve iş yaşamında kişinin yapıcı ve etkin katılımını sağlayan davranışların hepsini içerir ve kişisel, kişilerarası ve kültürlerarası yetkinliği kapsar. Hızla değişen toplumlarda ortaya çıkabilecek çatışmaların çözümünde toplumsal hayata demokratik katılım için de son derece gerekli bir beceridir. Özellikle son yıllarda gündeme gelen e-devlet, e-belediye vb. dijital tabanlı uygulamalar vatandaşların sahip olması gereken yurttaşlıkla ilgili becerilerin dijital bir zemine kaymasına yol açmıştır. Kütüphaneler bu süreçte kullanıcılarının temel bilgisayar ve Internet erişimlerine imkân sağlayacak altyapıyı destekleyerek; e-devlet ve e-belediye hizmetleri başta olmak üzere Internet üzerinden sunulan sosyal ve yurttaşlık hizmetlerinden yararlanmalarına yardımcı olabilirler. Bu bağlamda kütüphane kullanıcılarına bilgi ve iletişim teknolojileri becerilerinin kazandırılması için gerekli eğitimlerin ücretsiz bir biçimde sunulması yaşam boyu öğrenen bireylerin yetiştirilmesinde büyük önem taşımaktadır.

Girişimcilik duygusu: Girişimcilik becerisi; yaratıcılık, yenilik risk alma ve hedefleri başarmak amacıyla projeleri planlama ve yönetme süreçlerini içerir. Başka bir ifade ile bu beceri, düşünceleri eyleme dönüştürme becerisidir. Genellikle bu beceri sadece ticari faaliyetler kapsamında düşünülse de, sosyal ve kültürel birçok faaliyette de girişimcilik ve girişimci ruh olmazsa olmaz bir unsurdur. Kütüphaneler kullanıcılarının girişimci ruhlarını besleyecek etkinliklerin ötesinde kullanıcılarının girişimcilik süreçlerinde etik ve yasal kaidelerin farkında olmalarını ve bu sürecin iyi yönetilmesini desteklemelidirler.

Kültürel bilinçlenme ve ifade becerisi: Kültürel Bilinçlenme ve ifade becerisi duygu, düşünce ve deneyimlerin edebiyat, müzik, sanat gibi farklı yollarla yaratıcı bir biçimde ifade edilmesindeki önemin anlaşılması süreci olarak özetlenebilir. Kültürel miras unsurlarının toplanması, düzenlenmesi, korunması, erişilebilir ve kullanılabilir olmasının sağlanmasında büyük rol ve sorumlulukları bulunan kütüphaneler kültürel miras değerlerini yarınla aktaran önemli kültürel bellek kurumlarıdır. Bu nitelikleriyle kütüphaneler yaşam boyu öğrenme faktörlerinden kültürel bilinçlenme ve ifade becerisinin kazanılması sürecinde önemli uğrak yerlerinden birisidir.

Bir Yaşam Boyu Öğrenme Merkezi Olarak Halk Kütüphaneleri

Avrupa Birliği Eğitim ve Kültür Komisyonu tarafından yaşam boyu öğrenme için belirlenen beceriler ile kütüphanelerin kullanıcılarına yaşam boyu

öğrenme kapsamında sundukları hizmet ve etkinliklerin büyük ölçüde örtüştüğü görülmektedir. Özellikle halk kütüphaneleri diğer kütüphane türlerine göre bahsedilen becerilerin kazandırılması sürecinde çok daha fazla ön planda olması gereken kütüphane türleridir. Bu gereklilik halk kütüphanelerinin amaç ve işlevlerinin bir sonucudur. Halk kütüphaneleri içinde bulunduğu topluma hiçbir ayırım gözetmeksizin hizmet sunmakla sorumlu yerel kültür kurumlarıdır. Halk kütüphanelerinin kullanıcılarına bahsedilen yaşam boyu öğrenme becerilerini kazanmaları için hizmetler tasarlaması, olanaklar sunması, onların varlık sebeplerinin bir sonucudur.

Halk kütüphanelerinin kullanıcılarına sundukları öğrenmeyi öğrenme hizmeti “yaşam boyu öğrenme” kavramı henüz ortada yokken de vardı. Bununla birlikte 1990’lı yıllardan itibaren halk kütüphaneleri ve yaşam boyu öğrenme olgusu arasındaki etkileşime yapılan vurgular hem teorik olarak hem de uygulamada giderek artmaya başlamıştır. Örneğin UNESCO Halk Kütüphanesi Bildirgesi’nde, halk kütüphanesi, yaşam boyu öğrenme, bağımsız karar verme ile bireylerin ve toplumsal grupların gelişmesi için temel ortam sağlayan bir kurum (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 1995, s. 144) olarak ifade edilmektedir. Aynı Bildirge’de (UNESCO, 1995, s. 145) halk kütüphanesinin görevleri; okuma alışkanlığını ve eğitimi destekleme, kişisel gelişim için fırsatlar yaratma, kültürlerarası diyaloga katkı sağlama, bilgi ve bilgisayar okuryazarlığı becerilerini geliştirme, bireysel ve kendi kendine eğitimi destekleme olarak sıralanmaktadır. International Federation of Library Associations (IFLA, 2005) tarafından 6-9 Kasım 2005 tarihinde Bibliotheca Alexandrina’da düzenlenen Bilgi Okuryazarlığı ve Hayat boyu Öğrenme konulu toplantıda, gelişen küresel dünyada bireylerin, toplulukların ve ulusların hedeflerine ulaşmak ve ortaya çıkan fırsatlardan yararlanmasına olanak sağlayan bir öğrenme yaklaşımı olarak nitelendirilen yaşam boyu öğrenmenin halk kütüphaneleri açısından önemine vurgu yapılmıştır. Toplantıda ayrıca yaşam boyu öğrenme özellikle teknolojik, ekonomik ve sosyal açıdan dezavantajlı kişilere yardım etmek ve onların refahını arttırmak için büyük bir fırsat olarak değerlendirilmiştir. Yine halk kütüphaneleri için temel referans kaynaklarından birisi olan ve IFLA (2007, s. 62) tarafından hazırlanan “Halk Kütüphanesi Hizmeti: Gelişim İçin IFLA / UNESCO İlkeleri” isimli kaynakta da “yaşam boyu öğrenme” halk kütüphanelerinin önemli hizmetlerinden birisi olarak ifade edilmektedir. Türkiye’deki halk kütüphaneleri alanındaki en üst mevzuat olan Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği’nde (2012) de halk kütüphaneleri bireysel ve yaşam boyu öğrenme çabalarını destekleyen kurumlar olarak nitelendirilmektedir.

Yerel öğrenme ortamları ile evrensel bilgi kaynakları arasında bir kesişme noktası olan halk kütüphaneleri kullanıcılarına rehberlik etmesi, onlara bilgi kaynaklarının niteliği ve bilgi arama konusunda eğitim vermesi nedeniyle yaşam boyu öğrenmenin başlatıldığı ve sürdürüldüğü merkezlerdir (Ersoy ve Yılmaz, 2009, s. 811). Anthony'nin de çalışmasında ifade ettiği gibi Halk kütüphaneleri kullanıcılarına sundukları programlar, etkinlikler ve olanaklar aracılığıyla, onların kişisel becerileri, yurttaşlık için gerekli temel becerileri, bilgiye erişim ve sürekli öğrenme becerilerini desteklemektedir. Okullar ve onların dışındaki tüm eğitim kurumlarının amaçlarını bütünleyen böyle bir yaşam boyu öğrenme desteği; halk kütüphanelerini “daha etkileşimli, aktif iş birliğine dayalı sosyal öğrenme mekânlarına dönüştürmekte, okul sonrası zamanlar için yaratıcı ve yenilikçi olanaklar sunmasını” sağlamaktadır (aktaran Torun, 2018, s. 211). Bu kapsamda halk kütüphanelerinin kullanıcılarının teknoloji kullanmalarını destekleyen, onların bilgi okuryazarlık becerilerini geliştiren ve öğrenirken sosyalleşmelerini sağlayan hizmetler geliştirmeleri beklenmektedir. Halk kütüphaneleri sunacakları bu hizmetlerle özellikle toplum içindeki yoksullar, etnik azınlıklar, engelliler vb. dezavantajlı kullanıcılarına da büyük fırsatlar yaratacaklardır. Bu açıdan düşünüldüğünde; halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme perspektifinde sunacağı hizmetlerin ekonomik, sosyal, kültürel ve eğitsel açıdan önemli geri dönüş ve yansımaları da bulunmaktadır (Naji, 2017, ss. 30-33). Halk kütüphanelerinin özellikle bilgi varsılları ve bilgi yoksulları arasındaki uçurumun kapatılması sürecindeki toplumsal, ekonomik, kültürel rolleri son derece önemlidir. Teknolojik alanda yaşanan gelişmeler, küreselleşme ve bunların sonucunda eğitimin niteliği ve iş gücü değişimleri, kişilerin nitelikli iş gücüne sahip olabilmelerini zorunlu hale getirmiştir. Bu manada bilgi, yaşamı kolaylaştırmak, fark yaratmak, tercih edilebilir olmak ve dışlanmamak için hayat boyu elde edilmesi gereken temel unsurdur. Halk kütüphaneleri parasız ve eşit hizmet verme nitelikleriyle tüm sosyal tabakalardaki insanlara bilgiye erişimin dışında, halk eğitimi olanakları da sunar (Şenyurt Topçu ve Yılmaz, 2012, s. 57).

Nielsen ve Borlund halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme perspektifinde kullanıcılarına sundukları hizmetleri üç kategori altında ele almaktadır. Bunlar:

Halk kütüphaneleri bilgi kaynağı merkezidir: Halk Kütüphaneleri kullanıcılarının yaşam boyu sürececek olan öğrenme süreçlerinde onlara bilgi kaynaklarını farklı formatta sunan önemli bilgi kaynağı merkezleridir. Bu kapsamda halk kütüphaneleri kullanıcılarının yeni kaynakları keşfedebilecekleri ve basılı ve elektronik çeşitli kaynaklarda bilgi arayıp bulabilecekleri bir yaşam boyu öğrenme mekânlarıdır. Bu kurumların temel rolü, farklı arama araç ve yöntemleri kullanarak kullanıcılarının bilgiye

erişimini sağlamaktır. Bu süreçte veri tabanları ve internet e-arama araçları bilgisi halk kütüphanecileri için önemli görülmektedir.

Halk kütüphaneleri bağımsız öğrenme yerleridir: Fiziksel bir mekân olarak halk kütüphaneleri hem formal hem de informal öğrenmeyle ilgili her türlü kendi kendine öğrenmeyi destekleyen yerlerdir. Halk kütüphaneleri diğer eğitim kurumlarından farklı olarak “bağımsız, açık, özgür ve erişilebilir öğrenme mekânlarıdır”. Yaşam boyu öğrenmeyi keyifli bir ortamda destekleyen halk kütüphaneleri bu süreçte bazı okul, halk eğitim merkezi, üniversiteler vb. resmi eğitim kurumlarıyla işbirliği de yapabilir.

Halk kütüphaneleri kullanıcılara destek ve rehberlik veren yerlerdir: Bu kategori halk kütüphanecilerinin kütüphanede mevcut olan bilgi sistemlerini kullanarak öğrenmeyi kolaylaştırma becerilerinin önemini tanımlamaktadır. Halk kütüphanesi kütüphanecileri bilgi kaynakları ve arama araçları ile kullanıcıların öğrenimi arasındaki bağlantıdır. Halk kütüphanelerinin özellikle toplumda yaşanan dijital uçurumun bilgi yoksulu olan kısmını ve teknoloji ile ilgili problemleri olanları, desteklemeleri ve onlara rehberlik etmeleri de son derece önemlidir (Nielsen ve Borlund, 2014, ss. 98-101).

Halk kütüphaneleri yaşam boyu öğrenme kapsamında; açık oturum, çalıştay, oyun saatleri, belirli gün ve haftalarla ilgili etkinlikler, film gösterimleri, geziler, imza günleri, kitap fuarları, kitap okuma saatleri, konferanslar, konserler, çeşitli kurslar, oryantasyon programları, masal okuma saatleri, müzik dinletileri, paneller, turnuvalar, seminerler, sempozyumlar, sergiler, söyleşiler, şiir dinletileri, tiyatro gösterileri, yarışmalar vb. pek çok farklı türde ve içerikte etkinlikler düzenleyebilir. Yapılan bu etkinlikler hem halk kütüphanelerinin toplumsal etkisini güçlendirir hem de kullanıcıların arasındaki deneyimsel bilginin paylaşılmasını sağlayarak, yenilikçi döngünün ve kullanıcılar arasındaki bağların güçlenmesine katkı sağlar. Başka bir deyişle halk kütüphaneleri bu etkinliklerle kullanıcıları için üçüncü mekâna döndürür (Torun, 2018, s. 211). Halk kütüphanelerinin bahsedilen yaşam boyu öğrenme etkinliklerini sistematik ve sürdürülebilir bir şekilde yürütebilmesi için çok iyi bir alt yapıya ve kaynaklara sahip olması gerekmektedir. Yalvaç (2003, s. 42), bunları şu şekilde sıralamaktadır:

• Öğrenme ve eğitime yardımcı olan, destekleyici ve yaratıcı ortamları;

- Yeterli çalışma alanları;
- Kalifiyeli, yardımsever ve tarafsız personel;
- Her tür e-etkinliklere aktif katılımı sağlayacak erişim noktaları;
- Enformasyon teknolojisi kullanımında eğitim ve destek;
- Bilginin düzenlenmesi ve değerlendirilmesi;

• Fiziksel ve sanal bilgi ortamlarına ve öğrenme kaynaklarına engelsiz erişim.

Türkiye’de son yıllarda giderek sayıları artan ve kavram olarak da literatürde sıkça duyulmaya başlanan “belediye kütüphanesi”, genellikle belediyeler tarafından halk kütüphanesi hizmeti vermesi amacıyla kurulan kütüphaneler için kullanılan bir kavramdır. Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda da belediye kütüphaneleri tanımlanırken genellikle halk kütüphanelerine işaret edilmektedir (Canata, 2016, s. 233; Tat ve Arslantekin, 2016, s. 292; Konya, 2017, s. 54; Altay ve Zan, 2020, s. 183-184). Türkiye’de halk ve belediye kütüphaneleri hakkında önemli çalışmaların sahibi olan Yılmaz da, (2019, s. 205) belediye kütüphanelerini belediyeler tarafından tesis edilen ve bu kurumların bünyesinde hizmet veren halk kütüphaneleri olarak tanımlamaktadır. Aynı yazara göre belediye kütüphaneleri tıpkı halk kütüphaneleri gibi *“Bireylerin eğitim, kültür ve boş zamanlarını değerlendirme ile ilgili bilgi gereksinimlerini hiçbir ayırım yapmadan, ücretsiz biçimde karşılayarak, bulunduğu yörenin kalkınmasına katkıda bulunan yerel demokratik kütüphanelerdir.”* (Yılmaz, 2019, s. 205-206). Bütün bu sıralanan özelliklerinden dolayı belediye kütüphanelerinin de halk kütüphaneleri gibi önemli yaşam boyu öğrenme merkezlerinden birisi olduğunu söylemek mümkündür.

Türkiye’de belediye kütüphanesi hizmetlerinde öncü ve nitelikli hizmet sunan belediyelerden birisi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığıdır. Başkanlığa bağlı Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü’nün bünyesinde 21 kütüphane hizmet vermektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi kendisine bağlı hizmet veren kütüphaneler ile Türkiye’deki en geniş kütüphane ağına sahip belediyelerden birisidir. Kütüphanelerde periyodik aralıklarla, konferans, seminer, bilgilendirme toplantıları, söyleşiler, kitap tanıtım günleri, sanatsal içeriği olan sergi ve gösteriler, etkileşimli okuma etkinlikleri, Masal ve hikaye okuma günleri, yaratıcı dramalar, atölye çalışmaları (origami, akıl oyunları vb.), imza günleri, kurslar, oryantasyon çalışmaları vb. yaşam boyu öğrenme perspektifinde değerlendirilebilecek etkinlikler düzenlenmektedir².

Yaşam boyu öğrenme, belediyeler tarafından yönetilen halk kütüphaneleri olan belediye kütüphanelerinin modern yüzünü göstermeye yardımcı olan önemli bir yaklaşımdır. Belediye kütüphanelerinin ve kütüphane çalışanlarının bu fırsatın farkında olmaları ve bu yönde hareket etmeleri son

² İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı kütüphaneler ve kütüphanelerin gerçekleştirdikleri etkinliklerle ilgili kapsamlı bilgi için bkz. <http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr/ataturkkitapligi/index.php?dil=tr&p=8&ID=0>

derece önemlidir. Bu aynı zamanda onların yükümlülükleridir. Halk ve belediye kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme sürecindeki önemi konusunda toplumu bilinçlendirecek olan halk ve belediye kütüphanesi çalışanlarının da bu konu ile ilgili farkındalık düzeylerinin yeterli olması beklenmektedir (Ersoy ve Yılmaz, 2009, ss. 813, 829).

Amaç, Yöntem ve Bulgular

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren belediye kütüphanelerinde görev yapan personelin, kütüphanelerin yaşam boyu öğrenme sürecine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışma kapsamında aşağıdaki yanıtlar aranmıştır;

- Kütüphane çalışanlarının, kütüphane ve yaşam boyu öğrenme sürecine ilişkin görüşleri nasıldır?
- Kütüphane çalışanlarının kişisel ve mesleki olarak yaşam boyu öğrenme süreçlerine ilişkin görüşleri nasıldır?
- Kütüphane çalışanlarının eğitim durumu, unvan ve cinsiyet değişkenlerine göre kütüphane ve yaşam boyu öğrenme sürecine ilişkin görüşleri ile kişisel ve mesleki olarak yaşam boyu öğrenme sürecine ilişkin görüşleri nasıldır?

Yöntem

Veri Toplama

Bu çalışma nicel araştırma yöntemlerinden Betimsel Tarama Modeli ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama yöntemi olarak anket kullanılmıştır. Araştırmada etik sorun oluşturabilecek maddeler, sorular, süreçler ya da unsurların bulunmadığına dair SBB 0101 protokol numarası Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimleri Etik Kurulu'ndan etik kurul izni alınarak çalışmaya başlanmıştır. Araştırma kapsamında; çalışanların kişisel gelişim ve mesleki gelişimleri ile kütüphanelerinde yaşam boyu öğrenme temelinde yürütülen etkinliklere ilişkin sorular yönlendirilmiş ve çalışanların bu sorulara katılım düzeyleri araştırılmıştır. Çalışmada kullanılan veri toplama aracı oluşturulurken; Ersoy (2009), tarafından geliştirilen anketten yararlanılmıştır. Bununla birlikte anket formunda yer alan soru ve ifadeler bahsedilen anket ile birebir örtüşmemekte, farklılıklar taşımaktadır. Çalışanlara uygulanan anket Ek 1'de sunulmuştur. Çalışmada kullanılan anket demografik bilgilerin sorgulandığı başlık dışında, kütüphaneler ve yaşam boyu öğrenme ile kişisel ve mesleki olarak yaşam boyu öğrenme süreçlerine ilişkin kütüphane çalışanlarının görüşlerinin alındığı iki

bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, çalışanların demografik bilgilerinin toplandığı bölümdür. İkinci bölüm, çalışanların yaşam boyu öğrenme ve kütüphanelere ilişkin fikirlerinin en yüksekten en düşüğe doğru derecelendirildiği 5'li Likert-tipi, toplam on bir (11) madde içermektedir.

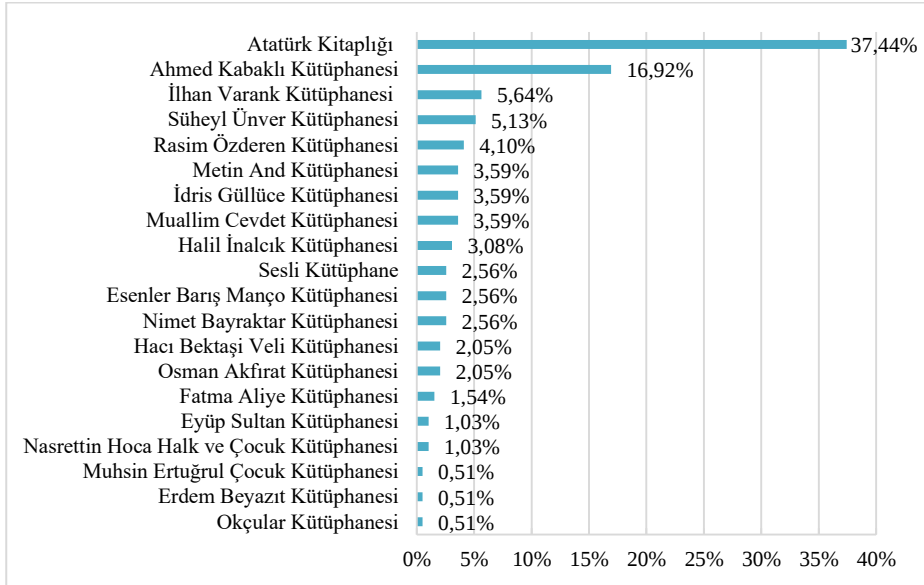
Veri Analizi

Kullanılan anketin güvenilirliği kontrol edilmiş ve hesaplamada Cronbach's Alfa değeri 0,870 olarak bulunmuştur. Çalışmada, belediye kütüphanesi çalışanlarının yaşam boyu öğrenme temelinde benimsedikleri fikirleri sayısal olarak ifade edilebilir ve ölçülebilir bir şekilde ortaya koyabilmek amacıyla; araştırma kapsamında toplanan verilerin, toplam, ortalama ve standart sapma değerlerinin bulunabilmesi için SPSS 22.00 programı kullanılarak betimleyici analizler yapılmıştır.

Evren Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini, İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı olarak hizmet vermekte olan 20 farklı belediye kütüphanesinden, kütüphane çalışanları (n=195) oluşturmaktadır. Kütüphanelerde çalışan toplam personel sayısı 212 olarak tespit edilmiştir. Örneklemin evreni temsil oranı yaklaşık %92'dir. Örneklemini temsil eden 195 kişi İstanbul Belediye kütüphanelerinde idari kütüphane hizmetleri yapan çalışanlardan oluşmaktadır. Tablo 1'de 195 katılımcının çalıştıkları kütüphanelere göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Çalıştıkları Belediye Kütüphanelerine Göre Dağılımları

Tablo 1'den anlaşılabacağı üzere en çok katılımcının olduğu kütüphane Atatürk Kitaplığıdır. Atatürk Kitaplığında idari kütüphane hizmeti sunanlar çalışmanın katılımcıların %37,44'ünü oluşturmaktadır. Atatürk Kitaplığını sırası ile 33 (%16,92) ve 11 (%5,64) katılımcı ile Ahmed Kabaklı Kütüphanesi ve İlhan Varank Kütüphanesi izlemektedir. Alınan verilere göre tüm katılımcıların %35,9'unu kadın, %64,1'ini erkek kütüphane çalışanları oluşturmaktadır. Katılımcıların eğitim seviyesi, unvanları ve çalışma yıllarına ait bilgiler Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2. Katılımcılara Ait Tanımlayıcı İstatistikler:

Değişkenler	Kategoriler	N	%
Eğitim Seviyesi	Lise ve ön lisans	109	55,9
	Lisans- Kütüphaneci ³	21	10,8
	Lisans –Diğer	41	21,0
	Lisansüstü	16	8,2
	Diğer	8	4,1
Unvan	Yönetici	17	8,7
	Kütüphaneci-Uzman	25	12,8
	Memur	43	22,1
	İşçi	100	51,3
	Diğer	10	5,1
	Toplam	195	100,0
Hizmet Yılı	1-10 yıl	112	57,4
	11-20 yıl	55	28,2
	21-30 yıl	28	14,4
	Toplam	195	100,0

Tablo 2'de görüldüğü üzere katılımcıların %10,8'ini alan (Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Kütüphanecilik, Arşivcilik, Dokümantasyon ve Enformasyon) mezunu çalışanlar oluşturmaktadır. Başka bir ifade ile Belediye Kütüphanesinde çalışan alan mezunu kütüphaneci sayısı yalnızca 21 kişidir. Bu sayı oldukça azdır. Bu nedenle çalışmaya belediye kütüphanesinde idari kütüphane hizmetlerini yürüten tüm personel dâhil edilmiştir. Belediye Kütüphanelerinde idari kütüphane hizmetlerini yürüten personelin %55,9'unu lise ve ön lisans mezunları oluşturmaktadır. Lise ve ön lisans mezunlarını %21 oranla alan dışında farklı bölümlerden lisans dereceleri olan çalışanlar izlemektedir. Lisansüstü derecesine sahip olan katılımcıların oranı ise %8,2'dir. Çalışmaya katkı sağlayan çalışanlar hizmet yıllarına göre değerlendirildiğinde; katılımcıların büyük bir kısmının (%57,4'ünün) 1 ile 10 yıllık çalışma tecrübesine sahip olduğu belirlenmiştir. Son olarak anket sorularına cevap veren katılımcıların %8,7'sinin kütüphanelerde yönetici, %12,8'inin kütüphaneci veya uzman, %22,1'inin memur, %51,3'ünün ise işçi pozisyonu ile kütüphanede çalışmaktadır.

³ Bilgi ve Belge Yönetimi, Kütüphanecilik, Arşivcilik, Dokümantasyon ve Enformasyon Bölümleri temel alınmıştır.

Burada vurgulanması gereken önemli bir ayrıntı bulunmaktadır. Türkiye’de Belediyeler bazı zorunluluklardan dolayı personellerinin büyük bir kısmını “işçi” kadrolarında istihdam edebilmektedir. Çalışma kapsamında ankete cevap veren kadrosu işçi olan katılımcılar da diğer katılımcılar gibi kütüphanedeki idari iş ve süreçlerde görev alan personellerdir. Tablo 3’de katılımcıların eğitim durumlarına göre unvanlarını detaylandıran bilgilere yer verilmektedir.

Tablo 3. Kütüphane Çalışanlarının Eğitim Durumlarına Göre Unvan Bilgisi

Eğitim Seviyesi	Yönetici	Kütüphaneci-Uzman.	Memur	İşçi	Diğer	Toplam
Lise	5	0	3	64	4	76
Ön lisans	6	0	7	12	3	28
Lisans (Kütüphaneci)	4	20	3	3	1	31
Lisans (Diğer)	0	0	21	14	1	36
Yüksek Lisans	0	5	9	0	0	14
Doktora	2	0	0	0	0	2
Diğer	0	0	0	7	1	8
Toplam	17	25	43	100	10	195

Kütüphane çalışanlarının eğitim durumlarına göre unvan bilgisi araştırıldığında lisans eğitimi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Kütüphanecilik, Arşivcilik, Dokümantasyon ve Enformasyon olan 31 çalışanın, 4’ünün belediye kütüphanelerinde yönetici, 20’sinin kütüphaneci veya uzman, 3’ünün memur, 3’ünün işçi kadrosunda görev yapmakta olduğu görülmektedir. Tablo 3 incelendiğinde kütüphaneci veya uzman kadrosunda görev yapanların 5’inin lisans eğitiminden sonra yüksek lisans eğitimini de tamamladığı görülmektedir. Tabloda işçi kadrosunda görev yapan personelin büyük bir kısmının lise mezunu olduğu da dikkat çekmektedir. Bilgi ve Belge Yönetimi (Kütüphanecilik, Arşivcilik, Dokümantasyon ve Enformasyon) Bölümü dışındaki lisans mezunlarından 36’sından 9’uzunun yüksek lisans yapmış olması da göze çarpmaktadır. Ankete verilen yanıtlardan doktora mezunu 2 çalışanın ise kütüphane de yönetici pozisyonunda çalıştığı görülmektedir.

Bulgular

Anket kapsamında elde edilen bulgular iki başlık altında ele alınmıştır. Sırası ile bu başlıklar, kütüphane çalışanlarının *kütüphaneler ve yaşam boyu öğrenme* süreçlerine ve *kişisel ve mesleki gelişimlerine* ilişkin görüşlerini içermektedir. Anket kapsamında 5’li Likert ölçeği kullanılmıştır. *Tamamen katılıyorum* ifadesi, 5; *katılıyorum* ifadesi, 4; *ne katılıyorum, ne katılmıyorum* ifadesi, 3; *katılmıyorum* ifadesi, 2; *kesinlikle katılmıyorum* ifadesi, 1 ile değerlendirilmiştir. İfadeler

değerlendirilirken ilgili ifadelere katılımları; cevap toplamları, cevap ortalamaları ve standart sapmaları şeklinde sunulmuştur. Her ifade değerlendirilirken 5 üzerinden elde edilen cevap ortalamalarını kullanılmıştır.

Kütüphaneler ve yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşler

Çalışma kapsamında kütüphane çalışanlarına, kullanıcılarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin gelişimlerinde kütüphanelerin rolünü ve sorumluluklarını araştıran altı (6) ifade yönlendirilmiştir. Söz konusu altı (6) maddeye ilişkin bulgulara Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4. Kütüphaneler ve Yaşam Boyu Öğrenme

Sorular	N	Toplam	Ortalama	Standart Sapma
S1: Kütüphaneler önemli bir yaşam boyu öğrenme merkezidir	195	830,00	4,2564	0,81601
S2: Belediye kütüphaneleri önemli bir yaşam boyu öğrenme merkezidir	195	810,00	4,1538	0,83538
S3: Kütüphanemizde gerçekleştirilen yaşam boyu öğrenme faaliyetleri yeterlidir.	195	631,00	3,2359	1,04326
S4: Kütüphanemizde yaşam boyu öğrenmeye yönelik kurs ve seminerler verilmelidir.	195	794,00	4,0718	0,91661
S5: Kütüphanemizde yaşam boyu öğrenme kapsamında verilecek eğitim programları kütüphane kullanıcılarının kütüphaneye olan ilgisini artırır.	195	790,00	4,0513	0,85400
S6: Kütüphanemizde yaşam boyu öğrenme kapsamında bilgi kaynaklarının kullanımına yönelik eğitim programları verilmelidir.	195	796,00	4,0821	0,91575

Bu bölümde kütüphanelerin yaşam boyu öğrenme sürecinde kullanıcılara karşı sorumluluklarının araştırıldığı altı soru değerlendirilerek Tablo 4'te sunulmuştur. Kütüphane çalışanlarının kütüphaneler ve yaşam boyu öğrenme sürecine ilişkin sorulara verdikleri cevapların ortalamasının 3,9752 olduğu tespit edilmiştir. İlk iki (S1 ve S2) soruda kütüphanelerin yaşam boyu öğrenme merkezi olup olmadığı ifadesine kütüphane çalışanlarının katılım düzeyleri incelenmiştir. Katılımcılardan gelen cevaplar değerlendirildiğinde, cevap ortalamaların 4'ün üzerinde olduğu görülmektedir. Bu sonuç her iki soru için kütüphane çalışanlarının cevaplarının daha çok ilgili ifadelerle “katılıyorum” olarak şekillendiğini göstermektedir. Detaylı olarak incelendiğinde “Kütüphaneler önemli bir yaşam boyu öğrenme merkezidir” ifadesine kütüphane çalışanlarının katılım oranı 4,2564 iken, “Belediye kütüphaneleri önemli bir yaşam boyu öğrenme merkezidir” ifadesine kütüphane çalışanlarının katılım oranı 4,1538 olarak tespit edilmiştir. İlgili fark yok sayılacak kadar küçük dahi olsa bazı kütüphane çalışanlarının belediye kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme merkezi olması kabullerinde

diğer kütüphanelere göre bu misyonu taşımalarında çok az da olsa çekincelerinin olduğunu göstermektedir. Ancak genel olarak değerlendirildiğinde kütüphanedeki çalışma pozisyonları veya eğitim seviyeleri ne olursa olsun tüm çalışanlarının hem kütüphaneleri hem de belediye kütüphanelerini önemli bir yaşam boyu öğrenme merkezi olarak kabul ettikleri görülmektedir.

Bu bölümde değerlendirilen üçüncü soru ise; belediye kütüphanelerinde gerçekleştirilen yaşam boyu öğrenme faaliyetlerinin yeterliliği ile ilişkilidir. Kütüphane çalışanlarının belediye kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme faaliyetlerine ait yeterliliklerine ilişkin verdikleri cevapların ortalaması 3,2359'dır. Bu sonuç başka bir ifade ile kütüphane çalışanlarının belediye kütüphanelerinde gerçekleştirilen yaşam boyu öğrenme faaliyetlerinin yeterliliğine ilişkin cevapların ortalamasının daha çok “ne katılıyorum, ne katılmıyorum” olarak derecelendiğini göstermektedir. Bu soruya bağlantılı olarak “Kütüphanemizde yaşam boyu öğrenmeye yönelik kurs ve seminerler verilmelidir” ifadesi kütüphane çalışanlarına yönlendirilmiştir. Bu ifade için alınan cevapların ortalaması 4,0718'dir. Bu ortalama katılımcıların büyük bir kısmının bu ifadeye “katılıyorum” cevabını vermiş olduğunu göstermektedir. Bu bölümde kütüphane çalışanlarına yönlendirilen bir diğer ifade “Kütüphanemizde yaşam boyu öğrenme kapsamında verilecek eğitim programları kütüphane kullanıcılarının kütüphaneye olan ilgisini artırır”dır. Bu ifadeye katılımcıların çoğunlukla “katılıyorum” şeklinde cevap vermiş oldukları cevap ortalaması 4,0513 olmasından da anlaşılmaktadır. Bu bölümde son olarak kütüphane çalışanlarına “Kütüphanemizde yaşam boyu öğrenme kapsamında bilgi kaynaklarının kullanımına yönelik eğitim programları verilmelidir” ifadesi sorulmuştur. Verilen cevap ortalaması önceki iki ifade ile çok yakındır ve 4,0821. Bu ortalama önceki iki ifade de olduğu gibi verilen cevabın “katılıyorum” olarak şekillendiğini göstermektedir. Tablodaki ifadelere verilen yanıtlardan kütüphane çalışanlarının çalıştıkları kütüphanelerin yaşam boyu öğrenme perspektifinde önemine ilişkin katılım düzeylerinin yüksek olduğu, bununla birlikte yaşam boyu öğrenme kapsamında kütüphanelerinin mevcut yeterlilikleri konusunda kararsız bir bakış açısına sahip oldukları bununla birlikte kütüphanelerinde kullanıcının eğitimine yönelik olarak yapılacak her türlü faaliyeti destekledikleri görülmektedir.

Kişisel ve mesleki gelişime ilişkin görüşler

Kütüphane çalışanlarının bireysel olarak yaşam boyu öğrenme ile ilgili görüşlerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle araştırma kapsamında kütüphane çalışanlarına yönlendirilen sorulardan beşi (5); çalışanların kişisel ve mesleki gelişimleri ile ilgilidir. Tablo 5'te

katılımcılara bu çerçevede yönlendirilen sorular ve katılımcıların bu sorulara verdikleri yanıtların ortalaması verilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Kişisel ve Mesleki Gelişimlerine ilişkin Görüşleri

Sorular	N	Toplam	Ortalama	Standart Sapma
S7: Sürekli öğrenmenin kendi sorumluluğumda olduğunu düşünüyorum	195	776,00	3,9795	0,85530
S8: Mesleki bilgi ve becerilerimi artırmak benim için önemlidir	195	833,00	4,2718	0,74125
S9: Yeni bilgi ve beceriler öğrenmek için kurs ve seminerlere katılıyorum.	195	805,00	4,1282	0,87871
S10: En az bir yabancı dil kullanmanın mesleki gelişimde etkili olduğunu düşünüyorum	195	795,00	4,0769	0,82439
S11: Diğer çalışanların ve çevremdekilerin öğrenme sürecime katkıda bulunacağını düşünürüm	195	831,00	4,2615	0,72390

Tablo 5 değerlendirildiğinde kütüphane çalışanlarının bireysel olarak yaşam boyu öğrenme ve mesleki gelişim ile ilgili tüm sorulara verdikleri cevapların ortalamasının 4,1436 olduğu tespit edilmiştir. Bu durum başka bir ifade ile katılımcıların yaşam boyu öğrenme tutumları ile ilgili tüm ifadelerle “katılıyorum” cevabı vermiş oldukları anlamına gelmektedir. Cevap ortalaması en düşük ifade; 3,9795 ortalama ile “Sürekli öğrenmenin kendi sorumluluğumda olduğunu düşünüyorum” olurken, cevap ortalaması en yüksek ifade 4,2718 ortalama ile “Mesleki bilgi ve becerilerimi artırmak benim için önemlidir” ifadesi olmuştur. Bu ifadeyi takip eden “Diğer çalışanların ve çevremdekilerin öğrenme sürecime katkıda bulunacağını düşünürüm” ifadesi 4,2615’lik bir cevap ortalamasına sahiptir. Bu cevap aynı zamanda çalışanların mesleki beceri ve yetkinlik açısından birbirlerine destek olduğu ve yol gösterdiği anlamını taşımaktadır. “Yeni bilgi ve beceriler öğrenmek için kurs ve seminerlere katılıyorum” ifadesine katılım düzeyi 5 üzerinden 4,1282 ortalama almıştır. Son olarak kütüphane çalışanlarının mesleki gelişimde yabancı dil bilgi ve becerisinin önemli olduğunu “En az bir yabancı dil kullanmanın mesleki gelişimde etkili olduğunu düşünüyorum” ifadesine 4,0769 ortalama ile katılıyorum cevabı verdiklerinden anlaşılmaktadır. Genel olarak verilen cevaplar değerlendirildiğinde kütüphane çalışanlarının gerek kişisel gerekse mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmelerine yönelik ifadelerle oldukça yüksek katılım gösterdikleri görülmektedir. Gelen yanıtlardan kütüphane çalışanlarının yaşam boyu öğrenmenin önemli şartlarından birisi olan sürekli öğrenme konusunda farkındalıklarının üst düzeyde olduğu söylenebilir.

Kütüphane çalışanlarının görüşlerinin eğitim durumu, unvan, hizmet yılı ve cinsiyete göre değerlendirilmesi

Bireylerin aldığı eğitimin niteliği gelişmiş bir toplumun yansıması olarak kabul görmektedir. Bununla birlikte bireylerin mesleki potansiyellerini deneyimledikleri kurumlarda geçirdikleri süre ve aynı zamanda sahip oldukları unvanlar bireyin kuruma aidiyetine bağlı olarak kurum kültürünün bireye yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle çalışmanın bu kısmında kütüphane çalışanlarının verdikleri cevaplar; eğitim durumu, unvan, hizmet yılı ve cinsiyete göre değerlendirilmiştir. *Kütüphaneler ve yaşam boyu öğrenme* ile *kişisel ve mesleki olarak yaşam boyu öğrenme* süreçlerine ilişkin ifadeler kütüphane çalışanlarının verdikleri cevapların; eğitim seviyesi, unvan, hizmet yılı ve cinsiyete göre nasıl şekillendiğini belirlemek amacı ile Tablo 6 oluşturulmuştur. Tablo 5’de sunulan veriler, Ortalama-I sütunu başlığı altında anketin 1. bölümünü oluşturan *kütüphaneler ve yaşam boyu öğrenme* sürecine ilişkin ifadeler verilen cevap ortalamalarını, Ortalama-II sütununda ise anketin 2. bölümünü oluşturan *kütüphane çalışanlarının kişisel ve mesleki olarak yaşam boyu öğrenme* süreçlerine ilişkin ifadeler verdikleri cevapların ortalamalarına yer verilmiştir.

Tablo 6. Kütüphane Çalışanlarının Eğitim Durumu, Unvan, Hizmet yılı ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre Görüşleri

Yaşam boyu öğrenme tutumları		N	Ortalama-I (Kütüphaneler ve Yaşam Boyu öğrenme)	Ortalama-II (Kişisel ve Mesleki Gelişim)
Eğitim seviyesi	Lise	81	3,8704	3,9852
	Ön-Lisans	28	4,1071	4,3214
	Lisans- Kütüphaneci	21	3,9206	4,1238
	Lisans – Diğer	41	4,0813	4,3512
	Yüksek Lisans	14	4,0595	4,3286
	Doktora	2	3,5000	3,7000
	Diğer	8	4,1458	3,9000
Toplam		195	3,9752	4,1436
Unvan	Müdür	12	3,6806	3,7833
	Müdür Yardımcısı	5	4,0000	4,1200
	Kütüphaneci	22	4,0076	4,1091
	Şef	4	4,4167	4,5500
	Memur	39	4,0641	4,3538
	İşçi	100	3,9500	4,0580
	Uzman	3	3,2778	4,4000
	Diğer	10	4,9752	4,4600
Toplam		195	3,9752	4,1436
Hizmet Yılı	1-10 yıl	112	4,0164	4,1643
	11-20 yıl	55	3,9485	4,1418
	21-30 yıl	28	3,8631	4,0643
Toplam		195	3,9752	4,1436
Cinsiyet	Erkek	125	3,9720	4,0944
	Kadın	70	3,9810	4,2314
Toplam		195	3,9752	4,1436

Tablo 6’değerlendirildiğinde hemen hemen tüm katılımcıların eğitim seviyesi, unvan, hizmet yılı ve cinsiyet farkı etmeksizin sorulan ifadelerle benzer katılımlar sağladıkları görülmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların *kütüphane ve yaşam boyu* öğrenme kapsamında (Ortalama-I) araştırılan tüm ifadelerle verdikleri cevapların ortalaması 3,9752 olarak; kişisel ve mesleki gelişim kapsamında araştırılan tüm ifadelerle verdikleri cevapların ortalaması 4,1436 (Ortalama-II) olarak tespit edilmiştir.

Katılımcıların 1. ve 2. bölüm anket sorularına verdikleri cevaplar eğitim seviyesine göre değerlendirildiğinde; her ne kadar doktora derecesine sahip olan katılımcı sayısı az olsa dahi, doktora seviyesindeki katılımcıların hem kütüphaneler ve yaşam boyu öğrenme (Ortalama-I =3,5000) hem de kişisel ve mesleki gelişim (Ortalama-II =3,7000) sorularına verdiklerin cevapların ortalamasının diğer katılımcılara göre düşük olması dikkat çekicidir.

Dikkat çekici bir diğer sonuç da katılımcıların verdiği cevapların unvanlara göre değerlendirilmesinde karşımıza çıkmaktadır. Anketin ilk ve ikinci bölümü için en düşük cevap ortalamasının müdür statüsündeki yöneticilere ait olduğu görülmektedir. Müdür unvanı olan katılımcıların kütüphaneler ve yaşam boyu öğrenme ifadelerine ilişkin katılım ortalamaları 3,6806; kişisel ve mesleki gelişim ifadelerine katılım oranı ise 3,7833’de kalmaktadır.

Hizmet yılı göz önünde bulundurulduğunda kişisel ve mesleki gelişimi araştıran ifadeler için verilen cevapların, 1-10 yıl veya 11-20 yıl veya 21-30 yıl hizmet vermiş çalışanlar için birbirine benzer olduğu görülmektedir. Hizmet yılı dikkate alınarak kütüphaneler ve yaşam boyu öğrenmeyi araştıran ifadelerin ortalaması incelendiğinde yalnızca 1-10 yıl çalışma aralığında olanların verdikleri cevap ortalamalarının hizmet yılı daha fazla olanlardan daha pozitif yaklaşım sergilediği gözlemlenmektedir.

Katılımcıların 1. ve 2. bölümdeki sorulara verdikleri cevaplar cinsiyetlerine göre incelendiğinde; kadın çalışanların ilgili alanlardaki ortalamalarının erkeklere kıyasla küçük dahi olsa daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tartışma

Çalışmadan elde edilen bulgulardan kütüphane çalışanlarının belediye kütüphanelerini önemli bir yaşam boyu öğrenme merkezi olarak kabul ettikleri açık bir şekilde görülmektedir. Ayrıca kütüphane çalışanlarının belediye kütüphanelerinde gerçekleştirilen yaşam boyu öğrenme faaliyetlerinin çeşitlendirilerek artırılması yönündeki pozitif bakış açıları dikkat çekicidir. Konu ile ilgili yapılan önceki çalışmalarda da halk kütüphanelerinin bireylerin yaşam boyu öğrenme alışkanlıklarının gelişmesinde ve öğrenme sorumluluklarını almada etkin rol oynaması

gerektiği sonucuna ulaşılmış olduğu görülmektedir (Ersoy, 2009, Nielsen ve Borlund, 2014; Fabris, Čotar, Zović, Horvat, 2010). Yaşam boyu öğrenme çocukluk döneminden başlayarak her seviyedeki yetişkin yaşamı boyunca devam eden bağımsız bir öğrenme sürecidir. Yaşam boyu öğrenme yaşamın temposu içinde artan bilgi miktarına paralel olarak sürekli değişen talepleri karşılamak için olmazsa olmaz bir gerekliliktir. Bu açıdan bakıldığında halk kütüphaneleri vasfı taşıyan tüm kütüphanelerin bireylerden talep edilen değişimleri desteklemek ve bireyleri geleceğe hazırlamak adına yerel öğrenim ortamı işlevleri son derece önem taşımaktadır (Fabris, Čotar, Zović, Horvat, 2010).

Yaşam boyu öğrenme önce bireye, bireyden de topluma uzanan bütüncül bir yaklaşımdır. (Mahoney, 2017). Bu kapsamda kütüphane çalışanlarının da bireysel gelişimleri de oldukça önem taşımaktadır. Çalışmada kütüphane çalışanlarının kişisel ve mesleki gelişimleri dikkate alındığında, katılımcıların büyük çoğunluğunun gelişmeye açık olduğu görülmektedir. Bununla birlikte çalışanların kendi gelişimleri için adım atarak sorumluluk almakta çekimser olduğu da dikkat çekmektedir. Bu nedenle belediye kütüphanelerinin çalışanları için hizmet içi eğitimler gerçekleştirmeleri, hem kütüphanelerin hem de çalışanların gelişimine katkı sağlayacaktır. Kütüphanelerde yaşam boyu öğrenme kapsamında çalışanların mesleki gelişimlerine yönelik yapılacak çalışmalar, kullanıcı hizmetlerini de olumlu olarak etkileyecektir (Nielsen ve Borlund, 2014). Çalışmada katılımcıların yaşam boyu öğrenme perspektifinde çalıştıkları kütüphanenin mevcut yeterliliklerine ilişkin karamsar bakış açısının Ersoy (2009) tarafından hazırlanan tez ile de büyük oranda benzerlik taşıdığı görülmektedir. Türkiye’de halk kütüphanelerini yaşam boyu öğrenme boyutundan ele alan tek tez çalışması olma özelliğini taşıyan çalışmada, Halk kütüphanelerindeki yönetici ve kütüphanecilerin, halk kütüphanelerini yaşam boyu öğrenme sürecinin önemli bir parçası olarak gördükleri, ancak kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme kapsamında sunduğu hizmetlerde kendilerine düşen görevlerin yeterince farkında olmadıkları belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca katılımcıların kütüphaneleri tarafından yaşam boyu öğrenme kapsamında düzenlenen etkinlikleri de yeterli görmedikleri de tespit edilmiştir. Özetle çalışmada elde edilen bulgular literatürdeki çalışmalarda elde edilen bulgu ve sonuçları desteklemektedir.

Sonuç

Yaşam boyu öğrenme insanların bütün hayatına yayılan ve süreklilik gösteren, onları geliştiren ve kendilerini yenilemeye teşvik eden özellikleriyle günümüzün olmazsa olmaz öğrenme yaklaşımıdır. Sürekli gelişen ve dönüşen dünyamızda yaşam boyu öğrenmenin bir zorunluluk halini alması bütün eğitim süreçlerinde yaşam boyu öğrenmenin yer almasını

kaçınılmaz hale getirmiştir. Özellikle formal olmayan eğitim programlarında yaşam boyu öğrenme yaklaşımının ön plana çıktığı görülmektedir. İnsanların yaşam boyu öğrenme gereksinimlerini karşılayacak, onların yaşam boyu öğrenme becerilerini geliştirecek formal olmayan eğitim kurumlarından birisi de kütüphanelerdir. Kütüphaneler, özellikle de halk kütüphaneleri bilginin hiçbir dönemde olmadığı kadar önemli olduğu günümüzde, insanların bilgiye en çabuk ve hızlı erişmesini sağlayan aracı kurumlardan birisidir. Bunun dışında bugünün halk kütüphaneleri bireylerin hızla değişen teknolojik gereksinimlerine ve yaşanan değişime uyum sağlayabilmesi için öğrenmeyi öğrendikleri yaşam boyu öğrenme merkezleri işlevi de üstlenmesi gereken kurumların başında gelmektedir.

Bu araştırmada, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren belediye kütüphanelerinde görev yapan personelin yaşam boyu öğrenme sürecindeki farkındalıkları ile birlikte çalıştıkları kütüphanelerin yaşam boyu öğrenme sürecine ilişkin rol ve sorumlulukları hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Bu kapsamda katılımcılara yöneltilen sorular; Kütüphaneler ve yaşam boyu öğrenmeye ile kişisel ve mesleki gelişim, olmak üzere iki (2) grupta değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda bulgular değerlendirildiğinde kütüphane çalışanlarının kütüphanedeki pozisyonları veya eğitim seviyeleri ne olursa olsun tüm çalışanların hem kütüphaneleri hem de belediye kütüphanelerini önemli bir yaşam boyu öğrenme merkezi olarak kabul ettikleri görülmektedir. Ancak sayısal olarak çok az dahi olsa bazı kütüphane çalışanlarının belediye kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme merkezi olması kabullerinde bazı çekincelerin olduğunu tespit edilmiştir.

Kütüphane çalışanları, kütüphane tarafından düzenlenen eğitimlerin kütüphane kullanımını artıracak yönünde genel bir fikir birliğinde olduğu görülmekle birlikte bu ifadeye verilen katılımlar, eğitim seviyesi, unvan ve hizmet yılı değişkenlerine göre değerlendirildiğinde bazı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Özellikle hizmet yılı 21 ile 30 yıl arasındaki, yönetici pozisyonunda ve doktora seviyesindeki çalışanların bu ifadeye katılımlarının daha düşük ortalamalarda olduğu tespit edilmiştir. Kütüphane çalışanlarının kişisel ve mesleki olarak yaşam boyu öğrenme yetkinliklerine ilişkin düşüncelerinin de genel olarak yüksek ortalamalarda olduğu ancak detaylarda bakıldığında yönetim kademesi ve doktora seviyesindeki çalışanların daha düşük ortalamalarda cevaplar verdiği gözlemlenmektedir.

Çalışmada elde edilen sonuçlardan hareketle aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- Belediye kütüphanelerinde yaşam boyu öğrenmeye yönelik olarak daha çok çalışma ve uygulamalar gerçekleştirilmelidir. Bu konuda yapılacak

çalışma ve uygulamalar için gerekli teknik alt yapı oluşturulmalı, sosyal ve yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

- Belediye kütüphanelerinde çalışan personel yaşam boyu öğrenme becerileri konusunda desteklenmelidir. Bu kapsamda çalışanların yabancı dil öğrenimi, bilgisayar teknolojilerine yönelik kurslar almaları ve lisans, lisansüstü eğitimlere başlamaları ve devam etmeleri teşvik edilmelidir.

- Belediye kütüphanelerindeki çalışanlara yönelik yaşam boyu öğrenme ve bilgi okuryazarlığı konularında eğitim semineri, sempozyum, çalıştay vb. gibi etkinlikler düzenlenmeli, çalışanların bu tür etkinliklere katılmaları desteklenmelidir.

- Bu çalışma İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı kütüphaneler ile sınırlı tutulmuştur. Yaşam boyu öğrenme konusunda başka şehirlerdeki belediye kütüphanelerinde de çalışmalar yapılarak konuya ilişkin farklı bakış açıları ortaya konulmalıdır. Farklı örneklem gruplarına yönelik yapılacak çalışmalar alan yazına zenginlik kazandıracaktır.

Son olarak; yaşam boyu öğrenme kapsamında belediye kütüphanelerinin kullanıcılarına sunduğu etkinlik ve hizmetler, bu kütüphanelerin içinde bulunduğu toplumla bütünleşmesini sağlayan, kütüphaneler ve hizmet verdiği halk arasında köprü işlevi gören önemli faaliyetlerdir. Bununla beraber belediye kütüphanelerinin bu hizmetleri sunabilmesi için sahip olduğu insan kaynağının da yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip olması gerekmektedir. Bu kapsamda belediye kütüphaneleri hem çalışanlarının hem de kullanıcılarının yaşam boyu öğrenme becerilerini geliştirmek için yenilikçi ve yaratıcı etkinlikler ve hizmetler tasarlamalıdır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışmada araştırma ve yayın etiğine uygun hareket edilmiştir. Çalışmanın özgünlüğüne dikkat edilmiş, yararlanılan kaynaklar dipnot ve kaynakçada usulüne uygun olarak eksiksiz zikredilmiştir. Araştırmacılar verilerin toplanmasında, analizinde ve raporlaştırılmasında her türlü etik ilke ve kurala özen göstermişlerdir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Araştırmacılar çalışmanın fikri, yöntemi, planlanması, yorumlanması ve yazılmasına eşit oranda katkı sağlamıştır.

Kaynakça

- Abu, R., Sabr, A. Z. S. A., Ahmad, A., Helmi, M. F. M., Shaari, S. ve Rafie, S. K. (2018). Lifelong learning endeavors among rural public library adult users. *Journal of Economic & Management Perspectives*, 12,(1), 550-557.
<https://search.proquest.com/openview/de72a1994f248cdb6a35c86c7d7c5896/1?pq-origsite=gscholar&cbl=51667> adresinden erişildi.
- Ali, A., Lee, T. L., Thoe, N. K., Ismail, N., Abu Bakar, S. Z. S. (2019). Transforming public libraries into digital knowledge dissemination centre in supporting lifelong blended learning programmes for rural youths. *Acta Informatica Malaysia*, 3(1), 16-20.
doi:[10.26480/aim.01.2019.16.20](https://doi.org/10.26480/aim.01.2019.16.20)
- Altay, A. ve Zan, B. U. (2020). Bilgi toplumuna geçiş sürecinde Türkiye’de belediye kütüphaneleri: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphaneleri örneği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 174-209.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/jiss/issue/54441/662181> adresinden erişildi.
- Anthony, C.A. (2014). *Innovation in public libraries*.
<http://publiclibrariesonline.org/2014/02/innovation-in-public-libraries/> adresinden erişildi.
- Aspin, D. N. ve Chapman, J. D. (2007). Lifelong learning: concepts and conceptions. D.N. Aspin (Ed.), *Philosophical Perspectives on Lifelong Learning* içinde (ss. 19-38). Netherland: Springer Publishing.
- Bath D. M. ve Smith C. D. (2009). The relationship between epistemological beliefs and the propensity for lifelong learning. *Studies in Continuing Education*, 31(2), 173-189.
- Brosens, D., Donder, L. D., Dury, S., Vanwing, T. ve Vertéa, D. (2015). Life long learning: The prison library as a bridge to participation. *Procedia: Social and Behavioral Sciences*, 191, 1496-1500. doi: [10.1016/j.sbspro.2015.04.434](https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.434)
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, E. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Canata, F. (2016). Belediye kütüphaneleri gerekli mi?: Bilgi toplumu bağlamında bir değerlendirme. *Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Uluslararası Sempozyumu 12-14 Mayıs* içinde (s.213-241). Bursa: Nilüfer Belediyesi.

- Chapman, J., Gaff, J., Toomey, R. ve Aspin, D. (2005). Policy on lifelong learning in Australia. *International Journal of Lifelong Education* 24(2), 99-122. doi:[10.1080/02601370500056227](https://doi.org/10.1080/02601370500056227)
- Cropley, A.J. ve Dave, R.H. (1978). *Lifelong education and the training of teachers*. Pergamon, Oxford.
- Demirel, M. (2009). Lifelong learning and schools in the twenty-first century. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 1709-1716. doi: [10.1016/j.sbspro.2009.01.303](https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2009.01.303)
- Diker Coşkun, Y. ve Demirel, M. (2012) Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 108-120. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7794/102006> adresinden erişildi.
- Dinevski, D. ve Dinevski, I. V. (2004). The concepts of university lifelong learning provision in Europe. *Transition Studies Review*, 11(3), 227-235. doi: [10.1007/s11300-004-0014-z](https://doi.org/10.1007/s11300-004-0014-z)
- Elmborg, J. (2016). Tending the garden of learning: Lifelong learning as core library value. *Library Trends*, 64(3), 533-555. doi: 10.1353/lib.2016.0009.
- Erdamar, G. (2011). *Eğitimde yeni yönelimler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ersoy, A. (2009). *Yaşam boyu öğrenme ve Türkiye’de halk kütüphaneleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişildi.
- Ersoy, A. ve Yılmaz, B. (2009). Yaşam boyu öğrenme ve Türkiye’de halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 803-834. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48914/623718> adresinden erişildi.
- European Commission, (2001). *Making a European area of lifelong learning a reality*. <http://aei.pitt.edu/id/eprint/42878> adresinden erişildi.
- Fabris, M., Čotar, S. M., Zović, I., & Horvat, A. (2010). *The role of libraries in lifelong learning: the case of public libraries in Istria*. In *Bridging the digital divide: libraries providing access for all?*
- Güleç, İ., Çelik, S. ve Demirhan, B. (2012). Yaşam boyu öğrenme nedir? Kavram ve kapsamı üzerine bir değerlendirme. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 34-48. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/192264> adresinden erişildi.

- Gündoğdu, K., Yüksel, S., Akyol, B. ve Akar Vural, R. (2016). Hayat boyu öğrenme konusunda yayımlanan tez ve makalelere ilişkin bir içerik analizi: 2000-2015. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1491-1513. doi: [10.17556/jef.88957](https://doi.org/10.17556/jef.88957)
- Günüç, S., Odabaşı, H. F., ve Kuzu, A. (2012). Yaşam boyu Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 309-325. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/223340> adresinden erişildi.
- Gür Erdoğan, D. (2014). *Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerine etki eden faktörler* (Yayımlanmamış doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu. <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişildi.
- Gürdal, O. (2000). Yaşam boyu öğrenme etkinliği: Enformasyon okuryazarlığı. *Türk Kütüphaneciliği*, 14(2), 176-187. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/816> adresinden erişildi.
- Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği. (2012). <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/01/20120111-18.htm> adresinden erişildi.
- International Federation of Library Associations [IFLA]. (2005). Beacons of the information society: The Alexandria proclamation on information literacy. <http://www.ifla.org/publications/beacons-of-the-information-society-thealexandria-proclamation-on-information-literacy> adresinden erişildi.
- International Federation of Library Associations [IFLA]. (2007). *Halk kütüphanesi hizmeti: gelişim için IFLA/UNESCO ilkeleri* (Çev. Bülent Yılmaz), Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi, İstanbul. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~byilmaz/byilmaz/iflaunescobildiri.pdf> adresinden erişildi.
- Jarvis, P. (2007). Globalisation, lifelong learning and the learning society. *Sociological perspectives. Lifelong learning and the learning society: Vol. 2*. içinde (s. 96-155), London: Routledge. 23 Nisan 2020 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/288172133_Globalisation_lifelong_learning_and_the_learning_society_Sociological_perspectives adresinden erişildi.
- Knowles M (1996). *Yetişkin öğrenenler göz ardı edilen bir kesim*. (Çev. S. Ayhan). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

- Knowles, M. S. (2009). Andragoji: Yetişkinlerde öğrenme konusunda yeni bir teknoloji. (Çev. S. Ayhan). A. Yıldız ve M. Uysal (Ed.). *Yetişkin Eğitimi: Kuramdan Uygulamaya* içinde (ss. 127-144). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Komşu, U. C. (2017). Halk eğitimi merkezlerinde görev yapan eğitimcilerin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri: Mersin örneği. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 10(1), 117-145. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akukeg/issue/29365/314206> adresinden erişildi.
- Konya, Ü. (2017). Yerel yönetimler ve kütüphane hizmetleri: İstanbul'daki belediye kütüphaneleri. Hiper yayın.
- Kurbanoglu, S. ve Akkoyunlu, B. (2002). Bilgi okuryazarlığı: Bir ilköğretim okulunda yürütülen uygulama çalışması. *Türk Kütüphaneciliği*, 16(1), 20-40. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/181> adresinden erişildi.
- Kuşat, N. (2014). Yaşam boyu öğrenimin sürdürülebilirliğinde halk kütüphaneleri: Türkiye örneği. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 40, 1-27. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/abuhssbd/issue/32926/365785> adresinden erişildi. ulaşamadım
- Laal, M. (2012). Benefits of lifelong learning. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, (46), 4268-4272. doi: [10.1016/j.sbspro.2012.06.239](https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.06.239)
- Laal, M. (2013). Lifelong learning and technology. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 83, 980-984. doi: [10.1016/j.sbspro.2013.06.182](https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.06.182)
- Machala, D. ve Horvat, A. (2010). Competency based lifelong learning of librarians in Croatia: An integrative approach. Paper presented at IFLA Satellite Meeting: Cooperation and Collaboration in Teaching and Research-Trends in Library and Information Studies Education, 8-9 August 2010, Borås-Sweden. www.eprints.rclist.org/18148/1/6-12-1-PB.pdf adresinden erişildi.
- Mahoney, M. H. (2017). An academic librarian's search for meaning: A survey of lifelong learning in library literature. *The Journal of Academic Librarianship*, 43(6), 540-547. doi: [10.1016/j.acalib.2017.05.004](https://doi.org/10.1016/j.acalib.2017.05.004)
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2014). *Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi (2014-2018)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. <https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/013.pdf> adresinden erişildi.

- Naji, S. (2017). *An ethnographic case study of the role of public libraries in facilitating lifelong learning activities in the North of England* (Yayınlanmamış doktora tezi). The University of Huddersfield. <http://eprints.hud.ac.uk/id/eprint/34666/> adresinden erişildi.
- Nielsen, B.G. ve Borlund, P. (2014). Public libraries and lifelong learning. *Perspectives of Innovations, Economics and Business*, 14(2), 94-102. <http://dx.doi.org/10.15208/pieb.2014.11> adresinden erişildi.
- Önal, İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye deneyimi. *Bilgi Dünyası*, 11(1), 101-121. <http://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/116/99> adresinden erişildi.
- Özçiftçi, M. ve Çakır, R. (2015). Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve eğitim teknolojisi standartları özyeterliliklerinin incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5 (1), 1-19. doi:10.17943/etku.57410
- Öztürk, H. (2009). *Öğrenme Hayat boyu öğrenim kapsamında informal öğrenmenin yeri anlamı ve önemi. Hayat boyu Öğrenim Kapsamında Türkiye'de Informal Üzerine Ortak Bir Anlayış Geliştirme ve Farkındalık Oluşturma Projesi Konferansları: Bildiri Kitabı* içinde (ss. 39-57). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Polat, C. (2005). Bilgi okuryazarlığı ve üniversiteler. M. Emin Küçük (Yay. haz.), *Prof. Dr. Nilüfer Tuncer'e Armağan Kitabı* içinde, (ss. 261-277). http://eprints.rclis.org/8145/1/Nil%C3%BCfer_Tuncer'e_Armagan.pdf adresinden erişildi.
- Polat, C. (2006). Bilgi çağında üniversite eğitimi için bir açılım: Bilgi okuryazarlığı öğretimi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 12 (30), 249-266. <https://dergipark.org.tr/pub/ataunitaed/issue/2869/39227> adresinden erişildi.
- Polat, C. (2012). Yaşam boyu öğrenmenin anahtarı bilgi okuryazarlığı ve üniversite kütüphanelerinin bilgi okuryazarlığı öğretimindeki rolü. Ö. Külcü, T. Çakmak ve N. Özel (Yay. haz.), *Prof. Dr. K. Gülbün Baydur'a Armağan* içinde (ss. 117-131). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. <http://eprints.rclis.org/30604/> adresinden erişildi.
- Polat, C. ve Odabaş, H. (2008). Bilgi toplumunda yaşam boyu öğrenmenin anahtarı: Bilgi okuryazarlığı. *Küreselleşme, Demokratikleşme ve*

Türkiye Uluslararası Sempozyumu: 27-30 Mart 2008, Antalya.
<http://eprints.rclis.org/12661/> adresinden erişildi.

Recommendation of the European Parliament and of the Council. (2006).
Key competences for lifelong learning. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32006H0962> adresinden erişildi.

Recommendation of the European Parliament and of the Council. (2018).
Key competences for lifelong learning. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG adresinden erişildi.

Saatçioğlu, Ö., Özmen, Ö. ve Sürel Özer, P. (2003). Bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesinde kütüphanelerin rolü ve Dokuz Eylül Üniversitesi uygulaması. *Bilgi Dünyası*, 4(1), 45-63.
<http://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/253/246> adresinden erişildi.

Sağlam, M. ve Kürüm, D. (2005). Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde öğretmen eğitiminde yapısal düzenlemeler ve öğretmen adaylarının seçimi. *Milli Eğitim*, 33(167), 53-70.
http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/167/orta3-kurum.htm adresinden erişildi.

Sarıgöz, O. (2015). *Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yaklaşımına ilişkin görüş ve farkındalıklarının değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
<http://docs.neu.edu.tr/library/6504516635.pdf> adresinden erişildi.

Sinha, A. K. (2017). Knowledge communication through rural library services: Tagorean concept and experiments of department of lifelong learning & extension, visva-bharati. *International Research: Journal of Library & Information Science*, 7(3), 479-489. <http://irjlis.com/wp-content/uploads/2017/11/8-IR433-73.pdf> adresinden erişildi.

Stanziola, J. (2011). Lifelong learning in public libraries in 12 European Union countries: Issues in monitoring and evaluation. *International Journal of Lifelong Education*, 30(5), 631-649.
doi:10.1080/02601370.2011.611903

Şenyurt Topçu, Ö. ve Yılmaz, B. (2012). Ankara'daki halk kütüphanesi hizmet niteliğinin değerlendirilmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(1), 53-77.
<http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/315/307> adresinden erişildi.

Tat, E. ve Arslantekin, S. (2016). İnternette bilgi kirliliğinde seçicilikte bilgi uzmanlarının rolü: Belediye kütüphanelerinde web'de paylaşılan bilgilerin değerlendirilmesi. *Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv*

Hizmetleri Uluslararası Sempozyumu 12-14 Mayıs içinde (s.288-312).
Bursa: Nilüfer Belediyesi.

Toprak, M. ve Erdoğan, A. (2012). Yaşam boyu öğrenme: Kavram, politika, araçlar ve uygulama. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(2), 69-91.
doi: 10.5961/jhes.2012.036

Torun, O. (2018). Halk kütüphanelerinde yenilikçi yaklaşımlar. H. Odabaş ve M.A. Akkaya (Yay. Haz.). *Halk Kütüphaneleri: Geçmişten Geleceğe Yönelimler ve Yeni Roller içinde* (s. 191-226). İstanbul: Hiper Yayın.

Toth, M. (2016). The role of public libraries in Lifelong Learning in a multicultural and digital context. *Proinfoflow: Časopis Pro Informační Vědy*, 8(2), 32-42. doi: [10.5817/ProIn2016-2-4](https://doi.org/10.5817/ProIn2016-2-4)

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO (1995). Halk Kütüphanesi Bildirgesi (Kasım 1994), *Türk Kütüphaneciliği*, 9,(2), 144-147.
<http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/2585/2583> adresinden erişildi.

Woodrow, M. (1999). The struggle for the soul of lifelong learning. *Widening Participation & Lifelong Learning Journal*, 1 (1).
<http://www.staffs.ac.uk/journal/voloneone/editorialtwo.htm> adresinden erişildi.

Yalvaç, M. (2003). Yaşam boyu öğrenim ve halk kütüphaneleri. (Yay haz. Bülent Yılmaz), *Bilgi Toplumuna Doğru Halk Kütüphaneleri: PULMAN TX Türkiye Ulusal Toplantısı Sonuç Raporu (16-19 Kasım 2002, Milli Kütüphane, Ankara) içinde* (ss. 38-45). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.

Yılmaz, B. (2019). Bir halk kütüphanesi türü olarak belediye kütüphaneleri: Kuramsal bir çerçeve. M.A. Akkaya ve H. Odabaş (Yay. Haz.). *Bilgi Merkezleri: Kütüphaneler, Arşivler, Müzeler içinde* (s. 199-224). Hiper Yayın.

Ek 1: Anket

Sayın Katılımcı;

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **cıkma** hakkında sahipsiniz. **Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **formlardaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayınız. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır. Çalışmaya katılmaya karar vermeniz halinde aşağıda verilen tanımı göz önünde tutarak soruları cevaplamanızı rica ederiz.

Yaşam boyu öğrenme;

“Bireysel, toplumsal ve istihdam ile ilgili bir yaklaşımla bireyin bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmek amacıyla formal eğitimin dışında hayatı boyunca katıldığı her türlü öğrenme etkinliklerini ifade eder.” (Milli Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği, 2018, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/04/20180411-13.htm>)

1. Kişisel Bilgiler

1. ☐ Kadın ☐ Erkek

2. Eğitim durumunuz:

☐ Lise

☐ Ön lisans

☐ Üniversite (Kütüphanecilik, Arşivcilik, Dokümantasyon ve Enformasyon, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü)

☐ Üniversite

☐ Yüksek Lisans

☐ Doktora

☐ Diğer

3. Unvan bilginiz

☐ Müdür

☐ Müdür Yardımcısı

☐ Kütüphaneci

☐ Şef

☐ Memur

☐ İşçi

☐ Uzman

☐ Diğer

4. Hizmet Yılınız

- ☐ 1 yıl -10 yıl arası
☐ 11 yıl- 20 yıl arası
☐ 21 yıl-30 yıl arası

2. Lütfen edindiğiniz deneyimlere dayalı olarak aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

“Tamamen katılıyorum”-5, “Katılıyorum”-4, “Ne katılıyorum, ne katılmıyorum”-3, “Katılmıyorum”-2, “Kesinlikle katılmıyorum”-1	5	4	3	2	1
1. Bölüm: Kütüphaneler ve Yaşam Boyu Öğrenme Süreci					
S1: Kütüphaneler önemli bir yaşam boyu öğrenme merkezidir					
S2: Belediye kütüphaneleri önemli bir yaşam boyu öğrenme merkezidir					
S3: Kütüphanemizde gerçekleştirilen yaşam boyu öğrenme faaliyetleri yeterlidir.					
S4: Kütüphanemizde yaşam boyu öğrenmeye yönelik kurs ve seminerler verilmelidir.					
S5: Kütüphanemizde yaşam boyu öğrenme kapsamında verilecek eğitim programları kütüphane kullanıcılarının kütüphaneye olan ilgisini artırır.					
S6: Kütüphanemizde yaşam boyu öğrenme kapsamında bilgi kaynaklarının kullanımına yönelik eğitim programları verilmelidir.					
2. Bölüm: Kişisel ve Mesleki Gelişime ilişkin Görüşler					

S7:Sürekli öğrenmenin kendi sorumluluğumda olduğunu düşünüyorum					
S8:Mesleki bilgi ve becerilerimi artırmak benim için önemlidir					
S9:Yeni bilgi ve beceriler öğrenmek için kurs ve seminerlere katılırım.					
S10:En az bir yabancı dil kullanmanın mesleki gelişimde etkili olduğunu düşünüyorum					
S11: Diğer çalışanların ve çevremdekilerin öğrenme sürecime katkıda bulunacağını düşünürüm					